

Η μεγάλη αμερικάνικη μηχανή παραγωγής φουσκών*

Το πρώτο που πρέπει να γίνει γνωστό για την Γκόλντμαν Σας (ΓΣ) είναι ότι την βρίσκεις παντού. Η πιο ισχυρή επενδυτική τράπεζα παγκοσμίως, είναι ένα γιγάντιο καλαμάρι-βρικόλακας, περιτυλιγμένο γύρω από το πλανήτη, παρασιτώντας ακατάπαυστα σε οποιαδήποτε χρηματική συναλλαγή. Πράγματι η ιστορία της πρόσφατης χρηματιστικής κρίσης, η οποία μεταστρέφεται σε ιστορία της γρήγορης παρακμής και πτώσης της Αμερικανικής Αυτοκρατορίας, μπορεί άνετα να διαβαστεί σαν ένα “who is who” ανθρώπων της ΓΣ.

Μέχρι σήμερα, οι πιο πολλοί γνωρίζουμε τους βασικούς πρωταγωνιστές: τον τελευταίο υπουργό των Οικονομικών του Μπους και προηγούμενως πρόεδρο της ΓΣ Χένρι Πόλσον, ο οποίος ήταν και ο αρχιτέκτονας του σχεδίου διάσωσης από την πιστωτική ασφυξία, ενός σχεδίου που εξυπηρετούσε ύποπτους σκοπούς αυτοπροστασίας των τραπεζών και που έσπρωχνε τρισεκατομμύρια δολάρια σε μια χούφτα παλιόφιλών του στην Γουόλ Στρίτ. Τον Ρόμπερτ Ρούμπιν, υπουργό οικονομικών επί Κλίντον που εργάστηκε για 26 χρόνια στην ΓΣ, πριν γίνει πρόεδρος στην Σίτιγκρουπ – η οποία με την σειρά της πήρε από τον Πόλσον ένα ποσό 300 δις δολαρίων από χρήματα των φορολογουμένων για να διασωθεί. Είναι ακόμα ο Τζων Τέιν, το «νούμερο» της Μέριλ Λίντς που αγόρασε μια άχρηστη επιφάνεια 87.000 δολαρίων για το γραφείο του στην εταιρεία, την στιγμή που

* ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΕΤΡΑΔΙΩΝ

Το άρθρο του Matt Taibbi (Ματ Ταϊμπί) πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό “Rolling Stone”. στις 2 Ιουλίου 2009. με τίτλο “The Great American Bubble Machine”.

αυτή βούλιαζε. Ο Τέιν, ένα πρώην στέλεχος της ΓΣ, ευτύχησε να τύχει μια διάσωσης αξίας πολλών δις από τον Πόλσον, ο οποίος χρησιμοποίησε λεφτά τω φορολογουμένων για να βοηθήσει την Μπανκ οφ Αμέρিকা να εξαγοράσει τη εταιρεία του Τέιν. Και ακόμα γνωρίζουμε τον Ρόμπερτ Στηλ, τον προηγούμενο επικεφαλής της Βασόβια, παλιό στέλεχος και αυτό της ΓΣ, ο οποίος εξασφάλισε για τον εαυτό του και την κλίκα του 225 εκ. δολάρια, καθώς η τράπεζά του αυτοκαταστρεφόταν. Αλλά και τον Τζόσουα Μπόλντεν, τον επιτελάρχη του Μπους κατά την διάρκεια της διάσωσης και τον Μαρκ Πάτερσον, τον νυν επιτελάρχη του Υπουργείου Οικονομικών, λομπίστα της ΓΣ μέχρι μόλις πέρσι και τον Εντ Λίντυ, προηγούμενο διευθυντή της ΓΣ, τον οποίο ο Πόλσον έθεσε επικεφαλής της διάσωσης του ασφαλιστικού γίγαντα AIG, που έδωσε 13 δις δολάρια στην ΓΣ, μετά την άφιξη του Λίντυ. Για να μην αναφερθούμε στους επικεφαλής της Καναδικής και της Ιταλικής Κεντρικής Τράπεζας, επίσης παλαιούς γκολντμανανθρώπους, όπως είναι άλλωστε και ο επικεφαλής της Παγκόσμιας Τράπεζας, ο επικεφαλής του Χρηματιστηρίου Αξιών της Νέας Υόρκης, οι δύο τελευταίοι επικεφαλής της Ομοσπονδιακής Τράπεζας της Νέας Υόρκης, οι οποίοι, όλως τυχαίως, είναι τώρα εποπτεύοντες της ΓΣ και να μην παραλείψουμε να αναφερθούμε στους...

Είναι, επομένως, μάταιο να προσπαθεί κανείς να κατασκευάσει μια λίστα με όλους τους ανθρώπους της Γκόλντμαν σε θέσεις επιρροής, είναι σαν να θέλεις να κατασκευάσεις μια λίστα που να περιέχει τα πάντα... Αυτό που χρειάζεται να γνωρίζουμε είναι η ευρεία εικόνα: εάν η Αμερική απομυζάται, η ΓΣ βρήκε τρόπο να είναι ο αγωγός απομύζησης – ένα εξαιρετικά αξιοθρήνητο παραθυράκι στο σύστημα του Δυτικού Δημοκρατικού Καπιταλισμού, ο οποίος απέτυχε να προβλέψει ότι σε μια κοινωνία που κυβερνάται παθητικά από ελεύθερες αγορές και ελεύθερες εκλογές, η οργανωμένη απληστία νικάει πάντοτε την ανοργάνωτη Δημοκρατία.

Η χωρίς προηγούμενο ισχύς και εύρος αυτής της τράπεζας την κατέστησε ικανή να μετατρέψει όλη την Αμερική σε ένα γιγάντιο χώρο αφαιμάξης και εξάντλησης, «μανιπουλάροντας» για πολλά χρόνια ολόκληρους οικονομικούς τομείς, μεταφέροντας την μπαρμποutiέρα εδώ ή εκεί, καθώς αυτή ή η άλλη αγορά καταστρέφεται, παραμένοντας η ίδια πάντοτε καλοταϊσμένη με έξοδα οικογενειών που πετιούνται στους πέντε δρόμους από τις υψηλές τιμές στο πετρέλαιο, τα αυξημένα επιτόκια στα καταναλωτικά δάνεια, τα μισοφαγωμένα κεφάλαια των συντάξεων, τις μαζικές προσωρινές απολύσεις, τους μελλοντικούς πρόσθετους φόρους από τις διασώσεις. Όλο το χρήμα που χάνουμε, πάει κάπου αλλού και κυριολεκτικά και μεταφορικά είναι η ΓΣ εκεί που πάει: αυτή η τράπεζα είναι μια εξαιρετικά επιτηδευμένη μηχανή μετατροπής του ωφέλιμου κοινωνικού πλούτου, στο πιο άχρηστο και ανεξήγητο πράγμα στην γη: καθαρά κέρδη για πλούσιους ιδιώτες.

Αυτό το πετυχαίνουν χρησιμοποιώντας το ίδιο κόλπο ξανά και ξανά. Είναι σχετικά απλό: η ΓΣ τοποθετείται στο κέντρο μιας κερδοσκοπικής φούσκας, που-

λώντας χαρτιά που γνωρίζει ότι είναι σκουπίδια. Μετά ρουφάει τεράστια ποσά από τα μέσα και κατώτερα κοινωνικά στρώματα, με την βοήθεια ενός παράλυτου και διεφθαρμένου κράτους που της επιτρέπει να ξαναγράφει τους κανόνες του παιχνιδιού, έναντι των – εν σχέσει με τα πραγματοποιούμενα κέρδη – πενταροδεκάρων που η τράπεζα του επιστρέφει μέσω των κομματικών ενισχύσεων. Τελικά, όταν επέρχεται το ξεφούσκωμα, αφήνοντας εκατομμύρια πολίτες πεινασμένους και αδέκαρους, ξαναρχίζει από την αρχή προσφερόμενη να μας διασώσει, δανείζοντάς μας τα δικά μας χρήματα με τόκο, αυτοδιαφημιζόμενη ως υπεράνω απληστίας, ως απλά έτοιμη να κρατά τους τροχούς του συστήματος καλολαδωμένους. Κάνει το ίδιο κόλπο από την δεκαετία του '20 και τώρα ετοιμάζεται να το ξανακάνει, δημιουργώντας την μεγαλύτερη και «θρασύτερη» φούσκα που εμφανίστηκε ως τα σήμερα.

Αν θέλουμε να καταλάβουμε πώς μπλεχτήκαμε στην παρούσα χρηματιστηριακή κρίση, πρέπει κατ' αρχάς να καταλάβουμε πού πήγαν όλα αυτά τα χρήματα, και για να το κατανοήσουμε αυτό πρέπει πριν από όλα να δούμε πώς η ΓΣ την σκαπουλάρησε χωρίς συνέπειες. Είναι μια μεγάλη ιστορία, ακριβώς η ιστορία πέντε φουσκών, αν συμπεριλάβουμε και την περσινή παράξενη και φαινομενικά ανεξήγητη άνοδο της τιμής του πετρελαίου. Υπήρξαν πολλοί χαμένοι στο ξεφούσκωμα κάθε μιας από αυτές τις φούσκες· μην μπίτε στον κόπο να φάξετε την ΓΣ ανάμεσά τους...

Φούσκα Νο 1. Η Μεγάλη Ύφεση

Η ΓΣ δεν ήταν πάντα ένα μεγαθήριο πολύ μεγάλο για να αφεθεί να χρεοκοπήσει, η αδυσώπητη απεικόνιση ενός «σκότωσε ή σε σκοτώνουν» καπιταλισμού, απλά ήταν... σχεδόν πάντα. Η τράπεζα ιδρύθηκε το 1869 από ένα Γερμανό μετανάστη ονόματι Μάρκουσ Γκόλντμαν και την επεξέτεινε μαζί με τον γαμπρό του Σαμουήλ Σας¹.

Κατά την διάρκεια των εκατό πρώτων χρόνων λειτουργίας της υπάρχει μόνο ένα επεισόδιο που πρέπει να κοιταχθεί προσεκτικά, υπό το πρίσμα των πιο πρόσφατων γεγονότων. Το καταστροφικό πλιάτσικο της ΓΣ στην κερδοσκοπική μανία που προηγήθηκε του κραχ της Γουόλ Στρίτ το 1929. Αυτό το μεγαλειώδες Χίντενμπουργκ² της χρηματιστικής ιστορίας, έχει ορισμένα χαρακτηριστικά που θα μας φανούν οικεία σήμερα. Τα χρόνια εκείνα, το κύριο χρηματιστικό εργα-

1. Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς για άλλη μια φορά την ιδεολογική τρομοκρατία που το γνωστό λόμπι ασκεί στις Η.Π.Α. Ο πολύ τολμηρός κατά τα λοιπά Μ. Ταϊμπι εδώ δεν τολμάει να πει τα πράγματα με το όνομά τους: οι ιδρυτές της ΓΣ μπορεί να ήρθαν από την Γερμανία αλλά Γερμανοί δεν ήταν... (Σ.τ.Μ.)

2. Αναφέρεται στην καταστροφή του αερόπλοιου Χίντενμπουργκ το 1937 που ουσιαστικά διέκοψε και την παραγωγή αυτού του είδους αεροπλάνων. (Σ.τ.Μ.)

λείο σε χρήση για την εξαπάτηση των επενδυτών ονομαζόταν «επενδυτικό κεφάλαιο» ή επενδυτική εταιρεία. Παραπλήσιο με τα σύγχρονα αμοιβαία κεφάλαια το κεφάλαιο έπαιρνε μετρητά από επενδυτές μικρούς και μεγάλους και (τουλάχιστον θεωρητικά) τα επένδυε σε μια ποικιλία χρεογράφων της Γουόλ Στρίτ, α και τα ίδια τα χρεόγραφα και τα ποσά που επενδύονταν, συχνά δεν γίνονταν δημοσίως γνωστά. Έτσι, ένας μέσος πολίτης μπορούσε να επενδύσει 10 ή 100 δολάρια σε ένα κεφάλαιο και παράλληλα να αισθάνεται σαν ένας σημαντικός παίκτης. Όπως εν πολλοίς και στα 1990, όταν νέα «οχήματα», όπως το day trading³ και οι ηλεκτρονικές συναλλαγές, προσέλκυσαν ομάδες από καινούργιο κορόιδα, ψώνια που θέλανε να αισθάνονται σημαίνοντα πρόσωπα, τα επενδυτικά κεφάλαια παρέσυραν μια νέα γενιά καθημερινών ανθρώπων στο κερδοσκοπικό παιχνίδι.

Ξεκινώντας ένα κόλπο το οποίο θα επαναλάμβανε ξανά και ξανά, η ΓΣ αναμείχθηκε καθυστερημένα στο παιχνίδι των επενδυτικών κεφαλαίων και αμέσως συμμετείχε σ' αυτό μ' όλη την δύναμή της και με απληστία γουρουνιού. Η πρώτη προσπάθειά της πήρε την μορφή της «ΓΣ Εταιρείας Συναλλαγών». Η τράπεζα εξέδωσε 1.000.000 μετοχές στην τιμή των 100 δολαρίων την μία, αγόρασε όλες τις μετοχές με τα δικά της χρήματα και μετά πούλησε το 90% απ' αυτές στο κοινό προς 104 δολάρια την μια. Στην συνέχεια, η εταιρεία ξαναγόραζε τις μετοχές, ωθώντας διαρκώς την τιμή τους προς τα πάνω. Τελικά, ξεφορτώθηκε μέρος του υπό τον έλεγχό της μετοχικού κεφαλαίου και χρηματοδότησε ένα νέο επενδυτικό κεφάλαιο, την εταιρεία Σύναντοχ και εξέδωσε εκατομμύρια επιπλέον μετοχών, ενώ στην συνέχεια η Σύναντοχ χρηματοδότησε ένα άλλο κεφάλαιο που ονομάστηκε Μπλου Ριντζ. Κατ' αυτό τον τρόπο το κάθε κεφάλαιο χρησίμευε ως βιτρίνα σε μια ατέλειωτη επενδυτική πυραμίδα: η Γκόλντμαν κρυβόταν πίσω από την Γκόλντμαν, που κρυβόταν πίσω από την Γκόλντμαν, κ.ο.κ. Από τις 7.250.000 αρχικές μετοχές της Μπλου Ριντζ η Σύναντοχ κατείχε τις 6.250.000, η οποία βεβαίως ήταν κυρίως ιδιοκτησίας της ΓΣ Εταιρείας Συναλλαγών⁴.

3. Αγορές και πωλήσεις χρεογράφων μέσα στην ίδια μέρα. (Σ.τ.Μ.)

4. Είναι ενδιαφέρον να παρατηρήσουμε ένα πρότυπο ενέργειας της ΓΣ που θα επαναλάβει κατά κόρον στα πιο πρόσφατα χρόνια. Στα διοικητικά συμβούλια της Σύναντοχ και της Μπλου Ριντζ, συμμετείχε κάποιος κύριος Τζων Φόστερ Ντάλλες υπουργός Εξωτερικών του Αϊζενχάουερ, εγγονός και ανιψιός υπουργών Εξωτερικών των Η.Π.Α., αδελφός του Άλεν Ντάλλες, αρχηγού της ΣΙΑ επί Αϊζενχάουερ επίσης, φίλα προσκείμενος στο ναζιστικό κόμμα έως το 1935, σφοδρός αντικομμουνιστής, υποστηρικτής του σιωνιστικού σχεδίου για την Παλαιστίνη, των πραξικοπημάτων - σταθμών κατά του Μοσαντέκ στο Ιράν το 1953 και του Άρμπενζ στην Γουατεμάλα το 1954, υποστηρικτής των Γάλλων στην Ινδοκίνα και της εμπλοκής στο Βιετνάμ κ.λπ. Την παρατήρηση για την στενή σύνδεση ΓΣ και Ουάσινγκτον, κάνει και ο Γκρεγκ Γκόρτον από το γραφείο της Ουάσινγκτον της δεύτερης σε μέγεθος εκδοτικής εταιρείας των Η.Π.Α. της Μακλάτσι στις 3-11-2009: «Για δεκαετίες η Γκόλντμαν... καλλιέργησε... μια παράδοση να πιέζει τα στελέχη της να στρέφονται προς το Δημόσιο. Έτσι, η Γκόλντμαν λειτούργησε έναν ιμάντα μεταβίβασης από και προς την Ουάσινγκτον.» (Σ.τ.Μ.)

Το αποτέλεσμα ήταν (αναρωτηθείτε αν σας ακούγεται οικείο) μια χαριτωμένη αλυσίδα δανεικών χρημάτων εξαιρετικά ευαίσθητη σε οποιαδήποτε πτώση της κπόδοσης σε οποιοδήποτε σημείο. Η βασική ιδέα δεν είναι δύσκολο να γίνει κατανοητή. Με ένα αρχικό δολάριο δανείζεσαι 9 έναντι. Με το κεφάλαιο αυτό των 10 δολαρίων, δανείζεσαι 90. Μετά, με ατού το νέο σύνολο των 100 δολαρίων τροχωρείς, και στο βαθμό που το κοινό εξακολουθεί να σε δανείζει, επενδύεις 900 δολάρια. Εάν ο τελευταίος κρίκος στην αλυσίδα αρχίζει να χάνει αξία, δεν έχεις τα χρήματα να αποζημιώσεις τους επενδυτές σου και όλοι καταστρέφονται.

Σε ένα κεφάλαιο από το βιβλίο του *Το μεγάλο Κραχ του 1929*⁵ που ονομάζεται «Την ΓΣ εμπιστευόμαστε»⁶, ο διάσημος οικονομολόγος Τζων Κένεθ Γκαλμπραϊθ, αναφέρει την Σύναντοχ και την Μπλου Ριντζ σαν κλασικά παραδείγματα μη υγιών επενδύσεων, στηριγμένων στην μόχλευση⁷. Τα επενδυτικά κεφάλαια, έγραφε, ήταν μια βασική αιτία της κατάρρευσης του 1929. Σε σημεινά δολάρια, οι ζημιές που υπέστη η τράπεζα ήταν της τάξης των 475 δις δολαρίων. «Είναι δύσκολο να μην μένει κανείς εκστατικός από την φαντασία αυτού που έστησε αυτή την κολοσσιαία παραφροσύνη», παρατηρεί ο Γκαλμπραϊθ. «Αν πρέπει να υπάρχει τρέλα, κάτι θα μπορούσε να ειπωθεί για την τρέλα ηρωικών διαστάσεων»⁸.

5. Κυκλοφορεί στα Ελληνικά από τις εκδόσεις Νέα Σύνορα- Α. Α. Λιβάνη. (Σ.τ.Μ.)

6. Στα Αγγλικά "In Goldman Sachs we trust", ειρωνική παραφθορά του "In God we trust" και του εμπορικού όρου Trust. (Σ.τ.Μ.)

7. Με τον όρο μόχλευση, νοούμε τον δανεισμό κεφαλαίων για πραγματοποίηση επενδύσεων από εταιρεία, για να πολλαπλασιάσει την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων της. Ως απο- μόχλευση, την διαδικασία περιορισμού του δανεισμού και ως υπερ-μόχλευση, τον υπερβολικό δανεισμό. (Σ.τ.Μ.)

8. Στο πολύ συνοπτικό τμήμα της προπολεμικής δράσης της ΓΣ, ο Ταϊμπί, αφήνει πολλά σημεία σκοτεινά. Όποιος ενδιαφέρεται για μια πολύ αναλυτικότερη και σαφέστερη παρουσίαση, ας δει τις σελίδες 89-125 της ελληνικής έκδοσης του βιβλίου του Γκαλμπραϊθ. Και επειδή με τον τρόπο που κλείνει το τμήμα ο Ταϊμπί, μπορεί να μείνει κανείς με την εντύπωση κόντρα στην γενική διατύπωσή του, ότι η ΓΣ έπαθε καταστροφή το 1929, παραθέτω το κλείσιμο του ανάλογου κεφαλαίου στον Γκαλμπραϊθ: «Χρόνια αργότερα (το 1932: Σ.τ.Μ.) μια γκρίζα αυγή στην Ουάσινγκτον, η παρακάτω συζήτηση πραγματοποιήθηκε ενώπιον μιας επιτροπής της Γερουσίας των Ηνωμένων πολιτειών: Γερουσιαστής Κούζενς: Η ΓΣ οργάνωσε την ΓΣ εταιρεία συναλλαγών; Κύριος Σας: Μάλιστα κύριε. Γερουσιαστής Κούζενς: Και πούλησε τις μετοχές της στο κοινό; Κύριος Σας: Μέρος τους. Η εταιρεία επένδυσε αρχικά στο 10% του συνόλου των μετοχών που εκδόθηκαν για το ποσό των 10.000.000 δολαρίων. Γερουσιαστής Κούζενς: Και το άλλο 90% πουλήθηκε στο κοινό; Κύριος Σας: Μάλιστα κύριε. Γερουσιαστής Κούζενς: Με τι τιμή; Κύριος Σας: 104 δολάρια. Δηλαδή η παλιά μετοχή... Η μετοχή έκανε σπλιτ, διαιρέθηκε σε δύο. Γερουσιαστής Κούζενς: Και ποια είναι η τιμή της μετοχής τώρα; Κύριος Σας: 1,75 δολάρια.» (Σ.τ.Μ.)

Φούσκα Νο 2. Μετοχές Υψηλής Τεχνολογίας

Ας διατρέξουμε εν τάχει 65 χρόνια. Η ΓΣ όχι μόνο επέζησε της καταστροφής που εξαφάνισε τόσους και τόσους επενδυτές που εξαπάτησε, αλλά έγινε και κύριος χρηματιστής των ισχυρότερων και πλουσιότερων εταιρειών της χώρας. Χάρης στον Σίντνεϊ Γουάινμπεργκ, ο οποίος ανήλθε από την θέση του βοηθού θυρωρού στην θέση του επικεφαλής, η ΓΣ έγινε η πρωτοπόρος των δημόσιων προσφορών, που με την σειρά τους αποτελούν έναν από τους βασικούς και πιο κερδοφόρους τρόπους με τους οποίους οι εταιρείες κερδίζουν χρήματα. Κατά τα 70 και το 80, η ΓΣ μπορεί να μην ήταν το «με τεράστια πολιτική επιρροή άστρο του θανάτου που καταπίνει την γη μας» που έγινε σήμερα, αλλά ήταν μια πρώτη της διαλογής εταιρεία με φήμη ότι προσέλκυε τα καλύτερα μυαλά της Γουόλ Στρίτ.

Παραδόξως, είχε και μια φήμη για σχετικά ηθική συμπεριφορά και μια υπομονετική επενδυτική προσέγγιση που απέφευγε τις υπερβολές⁹. Τα στελέχη της εκπαιδεύονταν να υιοθετούν το μότο της εταιρείας για «απληστία μακρού ορίζοντα». Ένας πρώην τραπεζιτικός της, που έφυγε από της ΓΣ στις αρχές του '90, θυμάται ότι έβλεπε τους ανώτερους του να παραιτούνται από μια πολύ επικερδή συμφωνία στην βάση ότι μακροχρονίως θα είναι ζημιογόνα. «Επιστρέψαμε χρήματα σε μεγάλους εταιρικούς πελάτες μας οι οποίοι δεν ήταν σωστοί στις συμφωνίες τους μαζί μας», λέει. «Κάθε τι που κάναμε ήταν νόμιμο και δίκαιο, ενώ η “μακρού ορίζοντα απληστία” μας υπαγόρευε να μην κερδοσκοπούμε εις βάρος των πελατών, κάτι που θα κατάστρεφε και την αγορά».

Αλλά μετά κάτι συνέβη. Είναι δύσκολο να πει κανείς τι ακριβώς. Μπορεί να ήταν ότι ο συν-πρόεδρος της ΓΣ στις αρχές του '90, ο Ρόμπερτ Ρούμπιν ακολούθησε τον Μπιλ Κλίντον στον Λευκό Οίκο, από όπου διεύθυνε την Εθνική Οικονομική Επιτροπή και στην συνέχεια έγινε υπουργός Οικονομικών¹⁰. Ενώ τα

9. Στην πραγματικότητα αυτό δεν είναι παράδοξο. Πρέπει να έχεις καλή φήμη για να την χάσεις και πρέπει να δείχνεις έμπιστος για να εξαπατήσεις. (Σ.τ.Μ.)

10. Δεν θα συμφωνήσουμε εν πολλοίς με την εξαιρετικά περιοριστική άλλωστε ερμηνεία του Ταϊμπί. Η ανάγκη που έσπρωξε την Γκόλντμαν και άλλες χρηματιστικές εταιρείες σε όλο και πιο παρακινδυνευμένη συμπεριφορά, δεν σχετίζεται βέβαια με ένα πρόσωπο όσο σημαντικό και αν ήταν (Ρούμπιν), ούτε μόνο με τις δυνατότητες που η απελευθέρωση των χρηματαγορών έφερε, αλλά έχει να κάνει και με την προσπάθεια του κυρίαρχου αμερικανικο-αγγλικού-εβραϊκού κεφαλαίου, να ανακόψει την συνδυασμένη αντεπίθεση τόσο των εργατικών τάξεων των χωρών τους, όσο και των ανερχόμενων πρώην αντιπάλων τους κυρίως όπως Γερμανία, Ιαπωνία κ.λπ. και να αποκαταστήσει τα κέρδη και την κυριαρχία του. Στο προηγούμενο τεύχος των Τετραδίων, παρουσιάζω πιο αναλυτικά αυτή την θέση. Για μια γενικότερη θέση που υποστηρίζει ότι το φαινόμενο της «χρηματοπιστικοποίησης» των οικονομιών είναι χαρακτηριστικό κομμάτι «φθινοπώρου» για την κάθε φορά ηγεμονεύουσα δύναμη και επομένως είναι ένα κυκλικά επανερχόμενο φαινόμενο του καπιταλισμού βλέπε Fernand Braudel, *The Perspective of the World: Civilization and Capitalism 15th -18th* Vol.3 University of California Press 1992 και Giovanni Arrighi, *The Long Twentieth Century*, Verso 1994. (Σ.τ.Μ.)

αμερικανικά Μ.Μ.Ε. «ερωτοτροπούσαν» με την ιστορία ενός ζευγαριού μπέιμπι μπούμερς, παιδιών του '60, γιάπηδων οπαδών των Φλίτγουντ Μακ, φωλιασμένων στον Λευκό Οίκο, ταυτόχρονα πλασάριζαν τον Ρούμπιν ως τον εξυπνότερο άνθρωπο που περπάτησε πάνω στην γη, με τον Νεύτωνα, τον Αϊνστάιν, τον Μότσαρτ και τον Καντ να ακολουθούν από μακριά.

Ο Ρούμπιν ήταν το πρότυπο του ΓΣ τραπεζίτη. Θα πρέπει στα σίγουρα να γεννήθηκε φορώντας ένα κοστούμι αξίας 4.000 δολαρίων. Φαίνεται διαρκώς έτοιμος να απολογηθεί γιατί είναι τόσο πιο έξυπνος από εσένα, ενώ ταυτόχρονα διαχέει στο περιβάλλον του μια τύπου Σποκ¹¹ συναισθηματική ουδετερότητα. Το μόνο ανθρώπινο συναίσθημα που θα μπορούσε να νιώσει είναι ο εφιάλτης αν κάποιος τον υποχρέωνε να ταξιδέψει στην τουριστική θέση... Έγινε σχεδόν ένα εθνικό κλισέ πως οτιδήποτε σκεφτόταν ο Ρούμπιν ήταν το καλύτερο για την οικονομία – ένα φαινόμενο που έφτασε στην αποκορύφωσή του στα 1999, όταν ο Ρούμπιν εμφανίστηκε στο εξώφυλλο του Τάιμ μαζί με τον υφυπουργό του Λάρι Σάμμερς και τον Ομοσπονδιακό τραπεζίτη Άλαν Γκρίσπαν υπό τον τίτλο «Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΥ ΘΑ ΣΩΣΕΙ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ». Και αυτό που ο Ρούμπιν σκεφτόταν κυρίως, ήταν ότι η αμερικανική οικονομία και ιδιαίτερα οι χρηματαγορές της ήταν υπερ-ρυθμισμένες και έπρεπε να απελευθερωθούν.

Κατά την διάρκεια της υπηρεσίας του ως υπουργού Οικονομικών, ο Λευκός Οίκος του Κλίντον πραγματοποίησε μια σειρά κινήσεων με δραστικές συνέπειες για την παγκόσμια οικονομία – αρχίζοντας από την πλήρη και τέλεια αποτυχία του Ρούμπιν να ελέγξει την παλιά του εταιρεία κατά την διάρκεια του πρώτου τρελού ξεπετάγματός της για ανέντιμα βραχυχρόνια κέρδη.

Το βασικό κόλπο για εξαπάτηση μέσω απόσπασης της εμπιστοσύνης κάποιου την εποχή του διαδικτύου, είναι πολύ εύκολο να το καταλάβει κάποιος ακόμα και αν είναι άσχετος με τα χρηματιστικά κόλπα. Εταιρείες που δεν ήταν πολύ παραπάνω από κακοσχεδιασμένες σε χαρτοπετσέτες κελύφη-ιδέες, προσφέρονταν στο κοινό μέσω αρχικών δημόσιων προσφορών, παραφουσκωμένες από τα Μ.Μ.Ε. και πουλιόνταν έναντι πολλών εκατομμυρίων. Ήταν σαν τράπεζες όπως η Γκόλντμαν να τύλιγαν κορδέλες γύρω από καρπούζια και να τα εκτόξευαν με πάταγο προς τον ουρανό από την ταράτσα ενός ουρανοξύστη 50 ορόφων, ενώ παράλληλα περίμεναν στις τηλεφωνικές γραμμές τους για προσφορές. Σ' αυτό το παιχνίδι μπορούσες να κερδίσεις μόνο αν απέσυρες τα χρήματά σου πριν το καρπούζι σκάσει στο έδαφος.

Σήμερα ακούγεται σαν κοινοτοπία, αλλά εκείνο που ο μέσος επενδυτής δεν ήξερε τότε ήταν ότι, οι τράπεζες είχαν μεταβάλει τους κανόνες του παιχνιδιού, κάνοντας την συναλλαγή να μοιάζει καλύτερη απ' ό,τι ήταν. Αυτό το πέτυχαν, εγκαθιδρύοντας στην πραγματικότητα ένα διφυές επενδυτικό σύστημα, ένα για

11. Πρόσωπο από την τηλεοπτική σειρά Σταρ Τρεκ που άφησε εποχή, χαρακτηριστικά ανέκφραστο. (Σ.τ.Μ.)

τους μυημένους, οι οποίοι γνώριζαν τα πραγματικά στοιχεία και ένα για τοι ερασιτέχνες που προσκαλούνταν να κυνηγούν τιμές που είχαν φτάσει μέχρι το ουρανό και που οι ίδιες οι τράπεζες γνώριζαν ότι ήταν παράλογες. Ενώ η βασική ιδέα της ΓΣ ήταν να εκμεταλλεύεται τις μεταβολές στο ελεγκτικό περιβάλλον της, η βασική καινοτομία της στα χρόνια του διαδικτύου ήταν να εγκαταλείπει τα ίδια τα ποιοτικά κριτήρια ελέγχου του κλάδου της.

«Από την εποχή της μεγάλης κρίσης του 1929, υπήρχαν σαφείς εγγυοδοτικές οδηγίες τις οποίες ακολουθούσε η Γουόλ Στριτ όταν οδηγούσε μια επιχείρηση σε δημόσια προσφορά», λέει ένας διακεκριμένος διευθύνων ενός χεντζ φαντ. «Ε προς εισαγωγή εταιρεία έπρεπε να είναι ενεργοποιημένη για τουλάχιστον πέντ χρόνια και έπρεπε να δείχνει κερδοφορία για τρία διαδοχικά έτη. Αλλά η Γουόλ Στριτ πήρε αυτές τις οδηγίες και τις πέταξε στο καλάθι των αχρήστων». Η Γκόλντμαν ολοκλήρωσε την ευγενή απασχόληση φουσκώνοντας τις πλασματικές μετοχές. «Οι αναλυτές τους βγαίνανε και φωνάζανε ότι η εταιρεία σκατά.com αξίζει 100 δολάρια η μετοχή». Το πρόβλημα ήταν ότι κανένας δεν είπε στους επενδυτές πως οι κανόνες είχαν αλλάξει. «Όλοι οι μυημένοι γνώριζαν», λέει ο διευθύνων. «Ο Μπομπ Ρούμπιν γνώριζε απολύτως καλά ποια ήταν τα κριτήρια. Δεν είχαν αλλάξει από το '30».

Ο Τζέι Ρίτερ, καθηγητής χρηματοοικονομικών στο πανεπιστήμιο της Φλόριδας που ειδικεύεται στις αρχικές δημόσιες προσφορές, λέει ότι οι τράπεζες σαν την Γκόλντμαν γνώριζαν απολύτως καλά ότι, πολλές από τις δημόσιες προσφορές δεν επρόκειτο να αποδώσουν ούτε μια δεκάρα τσακιστή. «Στις αρχές του '80 οι βασικοί κανόνες επέμεναν σε τρία χρόνια κερδοφορίας. Μετά έγιναν ένας χρόνος και μετά ένα τετράμηνο. Κατά τα χρόνια της φούσκας του διαδικτύου¹², δεν απαιτούνταν κερδοφορία ούτε για το προβλεπτό μέλλον».

Η Γκόλντμαν αρνήθηκε ότι μετέβαλε τα κριτήρια ασφάλειάς της κατά τα χρόνια της φούσκας του διαδικτύου, αλλά οι δικές της στατιστικές διαψεύδουν την αξίωσή της. Όπως ακριβώς έκανε και με τα επενδυτικά κεφάλαια του 1920, άρχισε με ελαφρό τζόκινγκ και τελείωσε με ξέφρενο καλπασμό. Αφού εισήγαγε μια ελάχιστα γνωστή εταιρεία με αδύναμα οικονομικά ονόματι Yahoo! στο χρηματιστήριο το 1996, ενώ το μπουμ της νέας τεχνολογίας είχε ήδη αρχίσει, η Γκόλντμαν έγινε ο βασιλιάς των δημόσιων προσφορών στην εποχή του διαδικτύου. Από τις 24 εταιρείες που μπήκαν στο χρηματιστήριο το 1997 το ένα τρίτο έχανε χρήματα κατά τον χρόνο της δημόσιας εισαγωγής. Στα 1999, κατά την αιχμή του μπουμ, η ΓΣ εισήγαγε 47 εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων θνησιγενών όπως η Webvan και η e-Toys, επενδυτικές προσφορές που ήταν από πολλές πλευρές τα μοντέρνα ισοδύναμα της Μπλου Ριτζ και της Σύναντοχ. Τον επόμενο χρόνο, πρόσθεσε άλλες 18 εταιρείες στο πρώτο τετράμηνο, εκ των οποίων οι 14 εξ αυτών είχαν ζημιές εκείνη την περίοδο. Ως ένας από τους ηγέτες της διαδικα-

12. Κατά τα τέλη του '90. Γνωστή και ως dot.com (Σ.τ.Μ.)

σίας εισαγωγής κατά τη περίοδο του μπουμ, έκανε κέρδη πολύ πιο αξιόλογα από τους ανταγωνιστές της: κατά το 1999, η μέση εισαχθείσα εταιρεία από την ΓΣ αύξησε κατά 281% την τιμή εισαγωγής της μετοχής της, ενώ η μέση αύξηση στην Γουόλ Στρίτ ήταν 181%.

Πώς τα κατάφερε να έχει τέτοια αποτελέσματα; Μια απάντηση είναι ότι χρησιμοποίησε μια τεχνική γνωστή ως “laddering” (κλιμάκωση), κάτι που είναι απλά ένας γοητευτικός τρόπος να πει κανείς ότι «μαγεύρευν» τις τιμές των μετοχών των νέων εταιρειών. Ας δούμε πώς δούλεψε: Ας πούμε πως είστε η Γκόλντμαν και η εταιρεία σκατά.com έρχεται και ζητεί να την εισαγάγει στο χρηματιστήριο. Συμφωνείς στα συνήθη: θα τιμολογήσεις την μετοχή της, θα καθορίσεις πόσες μετοχές θα κυκλοφορήσουν και θα διαφημίσεις την σκατά.com για να την πλασάρεις στους επενδυτές, με αντάλλαγμα παχυλές αμοιβές (συνήθως το 6-7% του ποσού που θα αντληθεί). Μετά υπόσχεσαι στους καλύτερους πελάτες σου το δικαίωμα να αγοράσουν μεγάλα κομμάτια από την δημόσια προσφορά με την χαμηλή τιμή εισαγωγής – ας πούμε ότι η μετοχή της σκατά.com αρχίζει στα 15 δολάρια – με αντάλλαγμα την υπόσχεση ότι θα αγοράσουν περισσότερες μετοχές μετά την αρχική περίοδο.

Αυτή η φαινομενικά απλή απαίτηση σου δίνει κρυφή επιπρόσθετη γνώση για την μελλοντική τιμή της μετοχής, γνώση η οποία δεν αποκαλύφθηκε στα καθημερινά κοροϊδα¹³, τους αγοραπωλητές του χρηματιστηρίου, οι οποίοι πρέπει να τα βγάλουν πέρα μόνο με την έκθεση της δημόσιας προσφοράς. Εσύ γνωρίζεις ότι ορισμένοι από τους πελάτες σου που αγόρασαν ένα χ ποσόν μετοχών με 15 δολάρια το κομμάτι, πρόκειται να αγοράσουν επιπλέον μετοχές στα 20 ή 25 δολάρια, διασφαλίζοντας περίπου ότι η τιμή θα πάει στα 25 δολάρια ή και παραπάνω. Με αυτόν τον τρόπο η ΓΣ μπορεί τεχνητά να ανεβάσει την τιμή της μετοχής της νέας εταιρείας, προς όφελός της – μια 6% αμοιβή σε μια 500 εκ. δολαρίων δημόσια εισαγωγή εταιρείας είναι ένα όχι ευκαταφρόνητο ποσόν.

Η Γκόλντμαν έχει κατ’ επανάληψη εναχθεί από κατόχους μετοχών για την χρήση του laddering, σε μια σειρά εισαγωγών ιντερνετικών μετοχών, όπως η Webvan και η NetZero. Οι παραπλανητικές τακτικές της τράβηξαν επίσης την προσοχή του Νίκολας Μέγιερ, συμβούλου διοίκησης του χεντζ φαντ «Κράμερ και Σία», που το διοικούσε ο τώρα διάσημος φλύαρος τηλεοπτικός αστήρ Τζιμ Κράμερ, άλλος ένας γκολντμανάνθρωπος κι αυτός. Ο Μέγιερ κατέθεσε στην επιτροπή για την διασφάλιση των συναλλαγών ότι ενώ δούλεψε για τον Κράμερ μεταξύ 1996 και 1998, είχε εξαναγκαστεί διαδοχικά να εμπλακεί με την πρα-

13. Είναι ενδιαφέρον το παιχνίδι που ο Ταϊμπί παίζει εδώ, χρησιμοποιώντας για την λέξη κοροϊδο, βλάκας κ.λπ. όχι κάποια από τις γνωστές εγγλέζικες λέξεις αλλά την προερχόμενη από τα Γίντις λέξη schtucks, όπως και λίγο παραπάνω όπου χρησιμοποιεί την επίσης Γίντις λέξη schtooze που εγώ εδώ ελεύθερα αποδίδω ως πλασάρισμα, ενώ στην κυριολεξία είναι φήμη και φιλοκουβέντα με φιλικό και ανεπίσημο τρόπο για να αποκτηθεί εύνοια και «κονέ» και να γίνουν μπίζνες. (Σ.τ.Μ.)

χτική του *laddering* κατά την εισαγωγή εταιρειών στο χρηματιστήριο με τη Γκόλντμαν.

«Απ' ό,τι περιέπεσε στην αντίληψή μου, ήταν οι περισσότεροι αδικοπράγουντες» είπε ο Μέγιερ. «Φούσκωσαν τη φούσκα με όλες τις δυνάμεις τους. Και είναι ακριβώς αυτού του τύπου η συμπεριφορά που προξένησε το κραχ. Έχτιζαν το οικοδόμημα πάνω σε παράνομα θεμέλια, το “μαγείρευαν” και τελικά, ήταν ένας μικρός ανθρωπάκος που το φορτωνόταν». Το 2005 η ΓΣ συμφώνησε να πληρώσει 40 εκ. δολάρια για τις παραβιάσεις του νόμου μέσω *laddering*, μια ποινή καλαμπούρι σε σχέση με τα τεράστια κέρδη που έκανε. (Η Γκόλντμαν, η οποία αρνήθηκε ότι ενήργησε παρανόμως σε όλες τις περιπτώσεις που διευθέτησε, αρνήθηκε και να απαντήσει σε ερωτήσεις γι' αυτό το θέμα).

Άλλη μια πρακτική που χρησιμοποίησε η ΓΣ κατά το διαδικτυακό μπουμ ονομαζόταν “*spinning*”, ή καλύτερα δωροδοκία. Εδώ, η επενδυτική τράπεζα προσέφερε στα στελέχη των προς εισαγωγή εταιρειών μετοχές σε εξαιρετικά χαμηλές τιμές, σε αντάλλαγμα για μελλοντικές δουλειές που θα της έδιναν αυτοί. Οι τράπεζες που εμπλέκονταν στο *spinning*, στην συνέχεια θα υποτιμολογούσαν την αρχική τιμή προσφοράς, διασφαλίζοντας ότι οι νεοεισερχόμενες μετοχές που είχαν δώσει στα στελέχη που ήταν στο κόλπο, ήταν εξαιρετικά πιθανό να αυξήσουν τις τιμές τους γρήγορα, προσφέροντας μεγαλύτερες αποδόσεις από την πρώτη ημέρα στους εκλεκτούς. Έτσι, αντί η *σκατά.com* να ανοίγει στα 20 δολάρια, η ΓΣ θα πλησίαζε τα διευθύνοντα στελέχη της *σκατά.com* και θα τους πρόσφερε 1 εκ. μετοχές της δικής τους εταιρείας αντί 18 δολαρίων σε αντάλλαγμα μελλοντικών συναλλαγών, γδύνοντας ουσιαστικά όλους τους νέους μετόχους της *σκατά.com*, εκτρέποντας χρήματα που θα είχαν φυσιολογικά καταλήξει στα ταμεία της εταιρείας προς τους ιδιωτικούς λογαριασμούς των στελεχών της.

Σε μια περίπτωση, η ΓΣ φέρεται ότι έκανε μια πολλών εκατομμυρίων ειδική προσφορά στην διευθύνοντα της *ebay* Μεγκ Γουίτμαν¹⁴, η οποία αργότερα συμμετείχε στο συμβούλιο της Γκόλντμαν, σε αντάλλαγμα για μελλοντικές υπηρεσίες ηλεκτρονικής τραπεζιτικής. Σύμφωνα με μια αναφορά από την επιτροπή της Βουλής για τις χρηματιστηριακές υπηρεσίες του 2002, η ΓΣ έδωσε αυτές τις ειδικές προσφορές μετοχών σε στελέχη 21 εταιρειών που εισήγαγε στο χρηματιστήριο, περιλαμβανομένων του συνιδρυτή της Yahoo! Τζέρι Γιανγκ και δύο από τους πιο δολερούς παλιανθρώπους της εποχής των χρηματιστικών σκανδάλων – τον Ντένις Κοσλόβσκι της Tyco και τον Κεν Λέι της Enron. Η Γκόλντμαν διέψευσε με θυμό την αναφορά «ως μια σκανδαλώδη διαστρέβλωση των στοιχεί-

14. Η Γουίτμαν υπήρξε υποστηρίκτρια και χρηματοδότης του Μιτ Ρόμνεϊ, ρεπουμπλικανού Μορμόνου, πολυεκατομμυριούχου υποψήφιου για τις προεδρικές εκλογές του 2008. Μετά την ήττα του στα προκριματικά υποστήριξε τον Μακέιν και συμμετείχε στην εκστρατεία του από υψηλές θέσεις, φερόταν δε ως πιθανή υπουργός των Οικονομικών αν εκλεγόταν ο Μακέιν. Βλέπουμε και απ' εδώ πόσο καλά είχαν περιτυλίξει τα πλοκάμια της Γκόλντμαν όλο το αμερικανικό πολιτικό σύστημα. (Σ.τ.Μ.)

ον» και αμέσως μετά πλήρωσε 110 εκ. δολάρια για να διευθετήσει μια έρευνα για το spinning και άλλα μαγειρέματα που είχαν διεξαγάγει οι πολιτειακοί αυθιμιστές της Νέας Υόρκης. «Το spinning δεν ήταν μια αβλαβής έκτακτη εταιρική απολαβή», έλεγε ο τότε γενικός εισαγγελέας, Έλιοτ Σπίτζερ¹⁵. «Αντιθέτως ήταν ένα ακέραιο μέρος ενός δόλιου κόλπου για να προσελκύονται νέες δουλειές στην επενδυτική τραπεζική».

Τέτοιες πρακτικές συνέβαλαν ώστε να μετατρέψουν την φούσκα του διαδιδιού σε μια από τις μεγαλύτερες χρηματιστικές καταστροφές στην παγκόσμια ιστορία: Περίπου 5 τρις δολάρια πλούτου εξαφανίστηκαν μόνο από τον NASDAQ. Αλλά το πραγματικό πρόβλημα δεν ήταν τα χρήματα που έχασαν οι μέτοχοι, ήταν τα γενναία μπόνους που κέρδισαν τα στελέχη των επενδυτικών τραπεζών για να «παραχαράξουν» την αγορά. Αντί να μάθει η Γουόλ Στριτ από τα χρόνια της φούσκας του διαδικτύου ότι οι φούσκες πάντα σκάζουν, έμαθε ότι στην εποχή του ελεύθερα κυκλοφορούντος και εισηγμένου στα χρηματιστήρια κεφαλαίου, οι φούσκες είναι πολύ εύκολο να φουσκωθούν και τα ιδιωτικά μπόνους είναι στην πράξη πάντα τόσο μεγαλύτερα, όσο μεγαλύτερη είναι η μανία και ο παραλογισμός.

Η ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ ΕΞΑΠΙΑΤΗΣΕ ΤΟΥΣ ΕΠΕΝΔΥΤΕΣ ΣΤΑ ΕΝΥΠΙΟΘΗΚΑ ΔΑΝΕΙΑ ΠΟΝΤΑΡΟΝΤΑΣ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΑΘΛΙΩΝ ΥΠΟΘΗΚΩΝ.

Πουθενά δεν ήταν αυτό πιο αληθινό παρά με την ΓΣ. Μεταξύ 1999 και 2002, η εταιρεία έδωσε για αμοιβές κάθε τύπου 28,5 δις δολάρια στους εργαζόμενούς της – κατά μέσο όρο 350.000 ετησίως ανά εργαζόμενο¹⁶. Αυτά τα νούμε-

15. Ο Σπίτζερ υπήρξε γενικός εισαγγελέας της πολιτείας της Νέας Υόρκης από το 1998 και από το 2007 κυβερνήτης της έως το 2008, οπότε υποχρεώθηκε να παραιτηθεί γιατί «συνελήφθη» με πόρνες. Κατά την θητεία του ως γενικός εισαγγελέας, κυνήγησε υποθέσεις εταιρικών, ασφαλιστικών και διαδικτυακών απατών, καθώς και υποθέσεις προστασίας του περιβάλλοντος, πράγμα που τον κατέστησε μεν δημοφιλή στο ευρύ κοινό που τον εξέλεξε κυβερνήτη με τους δημοκρατικούς, αλλά τον ... έβαλε και στο ρουθούνι πολυποίκιλων συμπερόντων τα οποία βέβαια και μεθόδευσαν την πτώση του. (Σ.τ.Μ.)

16. Βέβαια και αυτό το νούμερο έχει ξεπεραστεί κατά πολύ. Ενώ κατά το 2007 οι αμοιβές ήταν της τάξης των 600.000 δολαρίων κατά κεφαλή το 2008 έπεσαν στις 363.000 δολάρια και κοντά στα 11 δις δολάρια στο σύνολο, για να γυρίσουν γρήγορα το 2009 στα 23 δις δολάρια στο σύνολο και να εκτιμάται ότι θα προσεγγίσουν το 1 εκ. δολάρια κατά κεφαλή!!! (Reuters, 14/7/2009). Από τα παραπάνω μπορούμε με κάποια επιφύλαξη να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα ότι η ίδια η ΓΣ αποφεύγει τον πρόσφατο γενικό νόμο που μπορούμε να διατυπώσουμε συνοπτικά ως εξής: συνολικά όλο και λιγότερα, αλλά όλο και περισσότερα σε λίγους και εκλεκτούς. Δέκα χρόνια μετά τα συνολικά της κέρδη είναι σαφώς ανοδικά ακόμα και σε καταστροφικές χρονιές όπως το 2008 (από 28,5 δις σε 3 χρόνια [1999-2002], σε 11 δις το 2008 και 23 δις το 2009, ενώ τα κατά κεφαλήν πέρασαν από τις 350.000 στις 363.000 και πλησιάζουν το 1.000.000!!!). Η ΓΣ εξακολουθεί να ευημερεί και ως σύνολο και ως άτομα. (Σ.τ.Μ.)

ρα είναι σημαντικά γιατί η κύρια κληρονομιά της εποχής του διαδικτυακού μπουμ, ήταν ότι η οικονομία ωθείται κατά μέγα μέρος από τους κολοσσιαίους μισθούς και επιδόματα που αυτές οι φούσκες επιτρέπουν. Η παλιά αρχή της «απληστίας μακρού ορίζοντα» της ΓΣ έσβησε, καθώς το παιχνίδι έγινε «πάρε το τσεκ προτού το καρπούζι σκάσει στο έδαφος».

Η αγορά έπαψε να είναι ένας ορθολογικά διοικούμενος τόπος για να αναπτυχθούν πραγματικές κερδοφόρες δουλειές: έγινε ένα γιγάντιος ωκεανός «από χρήματα κάποιου άλλου» επί του οποίου οι τραπεζίτες προσέπιπταν με κάθε διαθέσιμο τρόπο, προσπαθώντας να μετασχηματίζουν αυτά τα χρήματα σε μπόνους και επιδόματα κατά το δυνατόν ταχύτερα. Τι τους ένοιαζε αν μέσω ladder-ing και spinning εισήγαγαν 50 ιντερνετικές εταιρείες σε ένα χρόνο στο χρηματιστήριο και έπειτα αυτές «ξόφλαγαν»; Κατά τον χρόνο που η επιτροπή ασφάλειας και συναλλαγών προχωρούσε σε επιβολή προστίμου 110 εκ. δολαρίων στην εταιρεία σου, το γιοτ που είχες αγοράσει με τα μπόνους σου ήταν ήδη έξι χρονών. Επιπλέον, μάλλον θα ήσουν εκτός της Γκόλντμαν πλέον, υπουργός οικονομικών των Η.Π.Α. ή ίσως και κυβερνήτης της Νέας Υερσέης. (Μια από τις πιο κωμικές στιγμές της πρόσφατης οικονομικής καταστροφής συνέβη όταν ο κυβερνήτης της Νέας Υερσέης Τζων Κορζάιν, διευθύνων στην Γκόλντμαν μεταξύ 1994 και 1999 που αποχώρησε με μια αμοιβή της τάξης των 320 εκ. δολαρίων από τις εισαγωγές των ιντερνετικών φουσκών στο χρηματιστήριο, επέμενε το 2002 ότι «δεν έχω ούτε καν ακούσει τον όρο ladder-ing»).

Για μια τράπεζα που πλήρωσε 11 δις δολάρια σε αμοιβές σε ένα χρόνο το πρόστιμο των 110 εκ. δολαρίων που της επιβλήθηκε μισή δεκαετία μετά, ήταν κάτι πολύ λιγότερο από εμπόδιο, ήταν ένα φτηνό καλαμπούρι. Μόλις η ιντερνετική φούσκα έσκασε η ΓΣ δεν είχε λόγους να επαναξιολογήσει την νέα «κερδοπροωθούμενη» στρατηγική της. Απλά έφαξε γύρω της για να φουσκώσει την επόμενη φούσκα. Όπως αποδείχθηκε, είχε μια διαθέσιμη, σε μεγάλο βαθμό χάριν του Ρούμπιν.

Φούσκα Νο 3. Η Τρέλα των Στεγαστικών

Ο ρόλος της Γκόλντμαν στην σαρωτική καταστροφή που υπήρξε η φούσκα των κατοικιών, δεν είναι δύσκολο να ανιχνευθεί. Εδώ και πάλι το βασικό κόλπο ήταν μια πτώση της ποιότητας των κριτηρίων αξιολόγησης, αν και δεν αναφερόμαστε πια στις εισαγωγές στο χρηματιστήριο, αλλά στα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια. Τώρα πια σχεδόν ο καθένας μας γνωρίζει ότι, επί δεκαετίες οι διακιμώντες υποθήκες επέμεναν ώστε οι αγοραστές σπιτιών να μπορούν να πληρώσουν εκ των προτέρων ένα 10% της αξίας των, να μπορούν να δείχνουν ένα σταθερό εισόδημα και μια καλή πιστοληπτική αξιολόγηση και να ... διαθέτουν ένα πραγματικό όνομα και επίθετο. Όμως, εκεί κάπου στις αρχές της νέας χιλιετίας, τέταξαν όλα αυτά τα ... περιττώματα στον κάλαθο των αχρήστων και άρχισαν

: μοιράζουν δάνεια κατοικιών γραμμένα στο πίσω μέρος της χαρτοπετσέτας, σε συνελάκια του Πλέι Μπόι και σε αποφυλακισμένους με ένα πεντοδόλαρο στην έπη.

Τίποτα από τα παραπάνω δεν θα είχε γίνει εφικτό αν οι τράπεζες όπως η Σ, δεν δημιουργούσαν «οχήματα» για να πακετάρουν και να πουλήσουν μαζί-κι αυτά τα δάνεια σε ανυποψίαστες ασφαλιστικές εταιρείες και συνταξιοδοτικά μεία. Κατά τον τρόπο αυτό δημιούργησαν μια μαζική αγορά για τοξικό χρέος που ποτέ στο παρελθόν δεν είχε ξαναυπάρξει. Στις παλιότερες μέρες καμιά τράπεζα δεν θα ήταν διατεθειμένη να κρατήσει το στεγαστικό δάνειο κάποιου προέκκια πρώην κατάδικου στα βιβλία της, γνωρίζοντας βέβαια πόσο πιθανό ήταν να μην μπορέσει να αποπληρωθεί. Δεν μπορείς με άλλα λόγια να δίνεις τέτοια δάνεια, εκτός και αν μπορείς να τα πουλάς σε κάποιον άλλο που δεν γνωρίζει περί τίνος πρόκειται.

Η Γκόλντμαν χρησιμοποιούσε δύο μεθόδους για να κρύβει το μπάχαλο που πουλούσε. Πρώτον, σώρευαν εκατοντάδες διαφορετικά δάνεια σε χρεόγραφα που ονόμαζαν Collateralized Debt Obligations (CDO). Μετά τα πουλούσαν στους επενδυτές στη βάση της ιδέας ότι η από κοινού συγκέντρωση των δανείων, θα ασφάλιζε και από την ύπαρξη κανενός ενδεχομένως αναξιόχρεου: τα CDO στο μυνολό τους ήταν εντάξει. Έτσι, δάνεια σκουπίδια μετατρέπονταν σε AAA βαθολογίας επενδύσεις. Δεύτερον, για να διασφαλιστεί από τα δικά της πονταρίματα, η Γκόλντμαν ασφάλισε στην AIG με ένα νέο τρόπο τα CDO της, γνωστός Credit Default Swaps(CDS). Αυτά, ήταν στην ουσία ένα στοίχημα μεταξύ Γκόλντμαν και AIG: Η Γκόλντμαν ποντάριζε ότι οι πρώην κατάδικοι θα φαλίσουν ενώ η AIG στο αντίθετο.

Υπήρχε μόνο ένα πρόβλημα με αυτές τις συμφωνίες: Όλο αυτό το αλισβερίσι αντιπροσώπευε ακριβώς εκείνο το είδος επικίνδυνης κερδοσκοπίας που οι ομοτονδιακές ελεγκτικές Αρχές υποτίθεται ότι χαλιναγωγούν. Παράγωγα σαν τα CDO, «ασφάλειες» όπως τα CDS, είχαν ήδη προκαλέσει σειρά χρηματιστικών καταστροφών: Η Πρόκτερ και Γκαμπλ και η Γκίμσον Γκρίτινγκς υπέστησαν εγάλες απώλειες και η Κομητεία Όραντζ στην Καλιφόρνια οδηγήθηκε σε πτώση το 1994. Μια αναφορά του ιδίου χρόνου από τα κρατικό Γραφείο Ευθύνης έστηνε τον στενό έλεγχο των τέτοιου τύπου χρηματιστικών εργαλείων – και το 1998 η επικεφαλής της επιτροπής εμπορίας μελλοντικών (φιούτσερς) αγαθών, η γυναίκα ονόματι Μπρούκσλεϊ Μπορν, συμφώνησε με τη παραπάνω θέση. Έον Μάιο εκείνου του έτους, η Μπορν κυκλοφόρησε ένα υπόμνημα σε επικεφαλής μεγάλων ομίλων και στην κυβέρνηση Κλίντον, προτείνοντας ότι οι τράπεζες πρέπει να απαιτείται να αποκαλύπτουν πληροφορίες στο εμπόριο παραγώγων και να διατηρούν αποθεματικά κεφάλαια για να διασφαλιστούν έναντι ζημιών.

Όμως, ο μεγαλύτερος έλεγχος και ρύθμιση δεν ήταν ακριβώς ό,τι επιθυμούσε η Γκόλντμαν. Οι τράπεζες «τα πήρανε» – θέλανε να σταματήσει αυτό, λέει ο Ιίκαελ Γκρίνμπεργκερ, που δούλευε για την Μπορν ως διευθυντής αγορών συλλανών και είναι σήμερα καθηγητής Νομικής στο πανεπιστήμιο του Μαίρυ-

λαντ. «Ο Γκρίνσπαν, ο Σάμμερς¹⁷, ο Ρούμπιν και ο τότε επικεφαλής της επιτροπής για την ασφάλεια και τις ανταλλαγές Άρθουρ Λέβιτ, θέλανε να την σταματήσουν».

Η ηγετική οικονομική ομάδα του Κλίντον και «ιδιαίτερα ο Ρούμπιν», σύμφωνα με τον Γκρίνμπεργκερ, φώναξαν την Μπορν και προσπάθησαν να την μεταπείσουν. Αυτή αρνήθηκε και επέμενε για μεγαλύτερη ρύθμιση των παραγώγων. Τότε τον Ιούνιο του 1998 ο Ρούμπιν δημοσίως κατήγγειλε τις ενέργειές της και συνέστησε στο Κογκρέσο να αφαιρέσει από την επιτροπή της την ρυθμιστική αρμοδιότητά της. Στο 2000, την τελευταία μέρα της συνόδου του, το Κογκρέσο, πέρασε τον διαβόητο πλέον σήμερα νόμο για τον εκσυγχρονισμό των φιούτσερς αγαθών, τον οποίο έχωσε μέσα σε ένα 11.000 σελίδων λογαριασμό εξόδων την τελευταία στιγμή, χωρίς σχεδόν καθόλου δημόσια διαβούλευση στην Γερουσία. Οι τράπεζες ήταν πλέον ελεύθερες να εμπορεύονται CDS ατιμώρητα.

Αλλά η ιστορία δεν σταματά εδώ. Η AIG, ο μείζων προμηθευτής CDS, απευθύνθηκε στο Τμήμα Ασφαλειών της Νέας Υόρκης το 2000 και υπέβαλε το ερώτημα αν τα CDS θα πρέπει να εποπτεύονται ως ασφάλειες. Εκείνη την εποχή, επικεφαλής του τμήματος ήταν κάποιος Νιλ Λιβάιν, ένας πρώην αντιπρόεδρος της Γκόλντμαν, ο οποίος αποφάσισε να μην ελέγξει τα CDS. Απελευθερωμένη πλέον, η ΓΣ μπόρεσε να προωθήσει όσους τίτλους επιθυμούσε με κάλυψη τα ενυπόθηκα δάνεια και να αγοράσει όσα CDS για προστασία ήθελε. Κατά την αιχμή του οικιστικού μπουμ, το 2006, προώθησε 76,5 δις δολάρια χρεογράφων βασισμένων στα ενυπόθηκα δάνεια – εκ των οποίων το ένα τρίτο ήταν τοξικά – το μεγαλύτερο μέρος τους σε διεθνείς θεσμικούς επενδυτές, όπως συνταξιοδοτικά ταμεία και ασφαλιστικές εταιρείες. Σ' αυτές τις μαζικές εκδόσεις υπήρξε πελώρια ανταλλαγή σαβούρας.

Ας πάρουμε μια μεγάλη έκδοση εκείνης της χρονιάς, το κεφάλαιο GSAMP-2006-S3. Πολλά από τα δάνεια του ανήκαν σε δανειολήπτες που είχαν ξαναπάρει δάνεια κατοικίας και που κατά μέσο όρο είχαν αποπληρωθεί στο 71%. Επιπλέον, 58% των δανείων συνοδεύονταν από ελλιπή αναγκαία έγγραφα, ή αυτά απουσίαζαν εντελώς – ούτε ονόματα δανειοληπτών, ούτε διευθύνσεις κατοικιών, μόνο ταχυδρομικοί κωδικοί. Όμως, παρ' όλα αυτά, δύο από τις κύριες εταιρείες αξιολόγησης η Μούντις και η Στάνταρντ εντ Πουρ βαθμολόγησαν το 93% της έκδοσης ως ποιοτική επένδυση. Η Μούντις εκτιμούσε ότι λιγότερο από το 10%

17. Σύμφωνα με μια από τις πιο αξιοσέβαστες ερευνητικές τηλεοπτικές εκπομπές των Η.Π.Α., το Φρόντλαϊν της 21-10-2009, ο Γκρίνμπεργκερ ανέφερε ότι μια μέρα στο γραφείο της η Μπορν του είπε: «Ήταν (στο τηλέφωνο) ο Λάρι Σάμμερς. Μου είπε: “Θα προκαλέσεις την μεγαλύτερη παγκόσμια χρηματιστική κρίση μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. (Είπε ότι είχε) 13 τραπεζίτες στο γραφείο του που τον πληροφόρησαν για αυτό. Σταμάτα το τώρα αμέσως. Τελείωσε”». Αν... αντιστρέψουμε τα πρόσωπα που θα προκαλούσαν την παγκόσμια κρίση, δεν μπορούμε να μην εντυπωσιαστούμε από την προφητική ικανότητα του Σάμμερς. (Σ.τ.Μ.)

ων δανείων δεν θα εξυπηρετούνταν. Στην πραγματικότητα ένα 18% απ' αυτά αφε να εξυπηρετείται σε λιγότερο από 18 μήνες.

Ας μην υποθέτουμε ότι η ΓΣ διακινδύνευε τίποτα. Η τράπεζα μπορεί να αιρνε όλα αυτά τα χυδαία, εντελώς απαράδεκτα δάνεια από εταιρείες με στά-υς χαμηλότερο από γκαγκστερικό, όπως η Κάουντριγουάιντ, και να τα πω-ύσε σε δημαρχεία και συνταξιοδοτικά ταμεία – σε γέρους ανθρώπους για ομα του Θεού – υποκρινόμενη διαρκώς ότι δεν ήταν τρίτης διαλογής σκατά. ιλά την ίδια στιγμή που έπραττε κατ' αυτόν τον τρόπο, ποντάριζε ότι τα χρεό-αφα-σκατά που αυτή διέθετε, θα έχαναν την αξία τους, ή τα πωλούσε αναμέ-ντας πτώση της αξίας τους. Ακόμα χειρότερα, κομπορρημονούσε δημοσίως για τά: «ο τομέας των ενυπόθηκων δανείων εξακολουθεί να αμφισβητείται» καυ-όταν ο Ντέιβιντ Βίνιαρ, ο βασικός χρηματιστικός επικεφαλής της τράπεζας το 107. «Γι' αυτό προβήκαμε σε σημαντική μείωση των μακράς διάρκειας επεν-τικών στοιχείων μας. Παρ' όλα αυτά, η προτίμησή μας ανάληψης κινδύνου αν βραχείας διάρκειας και ποντάραμε στο ότι αυτά θα έχαναν μέρος της αξίας υς βραχυχρόνια». Με απλά λόγια, τα ενυπόθηκα δάνεια που πουλάγαμε ήταν α μαλάκες. Η πραγματική κονόμα ήταν από την άλλη μεριά, στο να ποντά-ις αντίθετα, ότι η τιμή τους θα πέσει.

«Κοίτα πόσο θρασεία είναι αυτά τα καθάρματα», λέει ένας διευθύνων χεντζ ιντ. «Οι άλλες τράπεζες τουλάχιστον, μπορείς να πεις ότι πίστευαν σ' αυτό ου πουλούσαν, και τους έσκασε στα χέρια τους. Η Γκόλντμαν γνώριζε τι ανε»¹⁸. Ρώτησα τον διευθύνοντα πώς γίνεται να πουλάς κάτι σε πελάτες για οποίο στοιχηματίζεις ότι θα πάει άσχημα – ιδιαίτερα μάλιστα αν γνωρίζεις ρισσότερα για τις αδυναμίες του προϊόντος από τον πελάτη σου – δεν είναι ιτή εξαπάτηση επενδυτών;

«Ακριβώς», μου απάντησε, «είναι ο πυρήνας της εξαπάτησης επενδυτών».

Τελικά, πολλοί εξαπατηθέντες επενδυτές συνεννοήθηκαν. Σε μια ουσιαστικά ια επανάληψη της ιντερνετικής τρέλας, η Γκόλντμαν χτυπήθηκε από ένα κύμα ρωγών μετά την κατάρρευση της στεγαστικής φούσκας, πολλές από τις οποίες ιτηγορούσαν την τράπεζα ότι απέκρυπτε τις κατάλληλες πληροφορίες για την ιότητα των ενυπόθηκων δανείων που εξέδιδε. Οι κρατικοί ελεγκτές της Νέας

18. Αυτό είναι ένα κεντρικό σημείο της επιχειρηματολογίας, ειδικά εναντίον της ΓΣ. Δη-ιδή, το ότι γνώριζε με μεγάλη βεβαιότητα ότι τα προϊόντα που πρόσφερε ήταν σκουπίδια ι ακριβώς γι' αυτό ασφαλίστηκε στην AIG από τα αποτελέσματα που θα έφερνε η πτώση ις τιμής τους. Αντίθετα οι περισσότερες από τις υπόλοιπες τράπεζες και χρηματοπιστωτικά ύματα, δεν είχαν αντιληφθεί τον κίνδυνο από τα ενυπόθηκα στεγαστικά δάνεια και παρα-ρθηκαν σε μεγάλο βαθμό στην χρηματιστική δίνη, ανεξάρτητα από το ότι, με την εξαίρεση ις Λήμαν, διασώθηκαν από το αμερικανικό κράτος (τουλάχιστον οι μεγάλες). Ακριβώς πό ειδικά το στοιχείο εξαπάτησης της Γκόλντμαν τονίζει και ο νομπελίστας οικονομολόγος υλ Κρούγκμαν στην επιφυλλίδα του της 16-7-2009, στους Νιου Γιορκ Τάιμς: «Το καθαρό ιατέλεσμα ήταν ότι η Γκόλντμαν έκανε κέοδη πιάνοντάς μας κορόιδα». (Σ.τ.Μ.)

Υόρκης, επίσης ενάγουν την ΓΣ και άλλες 25 συναφείς εταιρείες γιατί πούλησαν τα στεγαστικά δάνεια του κώλου της Κάουντριγουαϊντ σε δημοτικά και συνταξιοδοτικά ταμεία, που έχασαν τουλάχιστον 100 εκ. δολάρια. Και η Μασαχουσέτη επίσης, ανακρίνει την ΓΣ για παρόμοιες ενέργειες, ενεργούσα στο όνομα 714 κατόχων ενυπόθηκων δανείων που βρέθηκαν μπλεγμένοι διακρατώντας τα ληστρικά δάνεια. Αλλά για μια ακόμα φορά η ΓΣ την σκαπουλάρησε, αποσοβώντας την δικαστική δίωξη, συμφωνώντας να πληρώσει μόνο 60 εκ. δολάρια – το ποσό που η διεύθυνση CDO της τράπεζας έβγαζε σε μιάμιση μέρα στην αιχμή του μπουμ των κατοικιών.

Τα αποτελέσματα της στεγαστικής φούσκας είναι πολύ γνωστά πλέον – οδήγησε στην κατάρρευση της Μπέαρ Στερνς, της Λήμαν Μπράδερς, και της AIG, της οποίας το τοξικό χαρτοφυλάκιο από CDS, αποτελούνταν σε μεγάλο βαθμό από ασφάλειες που οι τράπεζες όπως η ΓΣ, αγόρασαν για να διασφαλιστούν από τις ίδιες τις οικιστικές επενδύσεις τους. Πράγματι, περισσότερα από 13 δις δολάρια από χρήματα των φορολογουμένων που δόθηκαν στην AIG για να διασωθεί, κατέληξαν στην ΓΣ. Κάτι που σημαίνει ότι από τη στεγαστική φούσκα η τράπεζα ωφελήθηκε διπλά. Την έφερε στους επενδυτές που αγόρασαν τις CDO σαβούρες, στοιχημάτισε κόντρα στο δικό της προϊόν και στην συνέχεια τα πήρε και από τους φορολογούμενους.

Και για μια ακόμα φορά, ενώ ένας ολόκληρος κόσμος κατέρρεε γύρω της, η Γκόλντμαν αποζημιωνόταν μια χαρά. Το 2006 η συνολική μισθοδοσία της πήδηξε στα 16,5 δις δολάρια ή 622.000 δολάρια ανά εργαζόμενο. Όπως έλεγε ένας εκπρόσωπός της : «Δουλεύουμε πολύ σκληρά εδώ».

Αλλά τα καλύτερα δεν είχαν έρθει ακόμα. Ενώ η κατάρρευση της στεγαστικής φούσκας έστειλε τις περισσότερες χρηματιστικές εταιρείες στα «αποδυτήρια» ή στην φυλακή, η ΓΣ τολμηρά διπλασιάστηκε και σχεδόν από μόνη της δημιούργησε ακόμα μια φούσκα, για την οποία ελάχιστοι στον κόσμο γνωρίζουν την ευθύνη της τράπεζας.

Φούσκα Νο 4. 4 δολάρια το γαλόνι

Στις αρχές του 2008, ο χρηματιστικός κόσμος ήταν σε αναστάτωση. Η Γουόλ Στρίτ είχε περάσει τα 25 τελευταία χρόνια παράγοντας το ένα σκάνδαλο πάνω στο άλλο, πράγμα που σημαίνει ότι δεν έμειναν και πολλά για πούλημα που δεν είχαν πειραχτεί. Όροι όπως μετοχές σκουπίδια, τοξικά δάνεια κ.λπ., όροι κάποτε «καυτοί» στην αγορά χρήματος, σήμερα είναι άρρηκτα δεμένοι στο μυαλό του κόσμου με τα scams¹⁹. Σύντομα τους ακολούθησαν και οι όροι CDO και CDS.

19. Παιχνίδια των οποίων ο σκοπός είναι να εξαπατήσεις κάποιον, κερδίζοντας την εμπιστοσύνη του. (Σ.τ.Μ)

πιστωτικές αγορές ήταν σε κρίση και οι φλυαρίες που είχαν συντηρήσει την ανομία «παραίσθηση» των χρόνων του Μπους – η ιδέα ότι οι τιμές των σπιν δεν πέφτουν ποτέ – ήταν πλέον ένας πλήρως εξαντλημένος μύθος, αφήνοντας την Γουόλ Στρίτ να αναζητεί ένα νέο σκατοπαράδειγμα για να «φορτώσει». Πού να το πάρει; Με το κοινό διστακτικό να βάλει χρήματα σε οτιδήποτε ιαζε με επένδυση σε χαρτιά, η Γουόλ Στρίτ σιωπηρά μετακίνησε την μπαρ-υτιέρα στην αγορά των υλικών αγαθών – πράγματα που μπορείς να αγγί-;: δημητριακά, καφέ, κακάο και πάνω απ' όλα αγαθά ενέργειας και ιδίως πέλαιο. Σε συνδυασμό με την πτώση του δολαρίου, την πιστωτική ασφυξία την κατάρρευση των στεγαστικών δανείων, προκάλεσαν μια «φυγή» προς υλικά αγαθά. Τα μελλοντικά συμβόλαια στο πετρέλαιο ιδιαίτερα, έγιναν αουλοι, καθώς η τιμή στο βαρέλι πήγε από περίπου 60 δολάρια στα μέσα του 07, στα 147 δολάρια το καλοκαίρι του 2008.

Αυτό το καλοκαίρι, καθώς η προεκλογική καμπάνια για την προεδρία ανέ-;ε στροφές, η παραδεκτή εξήγηση του γιατί η τιμή της βενζίνης έφτασε τα 1 δολάρια το γαλόνι, ήταν ότι υπήρχε ένα πρόβλημα με την παγκόσμια προ-;ρά πετρελαίου. Σε ένα κλασικό παράδειγμα του πώς Δημοκρατικοί και Ρε-;μπλικανοί αντιδρούν στις κρίσεις, εμπλεκόμενοι σε άγριες αλληλοκατηγορίες οξεύοντας ο ένας στον άλλο άσχετες μωρίες, ο Τζων Μακκίν επέμενε ότι η κοπή του μορατόριουμ της υποθαλάσσιας άντλησης πετρελαίου, θα «είναι υή χρήσιμη βραχυχρονίως», ενώ ο Μπάρακ Ομπάμα σε τυπικά γιάπικο στυλ οφοίτου ανθρωπιστικών σπουδών, υποστήριζε ότι η κρατική επένδυση σε υβρι-;ά αυτοκίνητα ήταν η διέξοδος.

Η ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ ΜΕΤΕΤΡΕΨΕ ΜΙΑ ΥΠΝΑΛΕΑ ΠΕΤΡΕΛΑΙΑΓΟΡΑ ΣΕ ΤΑΝΤΙΑ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΙΕΡΑ – ΤΙΜΕΣ ΠΟΥ ΔΑΓΚΩΝΟΥΝ ΣΤΗΝ Α-;ΛΙΑ.

Αλλά ήταν όλα ψέματα. Ενώ η παγκόσμια προσφορά πετρελαίου κάποτε θα ντληθεί, η βραχυχρόνια προσφορά του στην πραγματικότητα αυξήθηκε. Στους προηγούμενους μήνες πριν οι τιμές αποκτήσουν αγκάθια, σύμφωνα με το ερικανικό Γραφείο Πληροφοριών για την Ενέργεια, η παγκόσμια ημερήσια οσφορά πετρελαίου αυξήθηκε από 85,24 σε 85,72 εκατομμύρια βαρέλια. Κα-;το ίδιο διάστημα η παγκόσμια ζήτηση έπεσε από 86,82 στα 86,07 εκ. βαρέ-;.. Όχι μόνο αύξανε η προσφορά, αλλά έπεφτε και η ζήτηση, κάτι που σε κλα-;ούς οικονομικούς όρους θα σήμαινε πτώση των τιμών.

Τότε τι προκάλεσε την γιγαντιαία άνοδο της τιμής του πετρελαίου; Προφα-;ς βοήθησε η Γκόλντμαν – υπήρχαν και άλλοι παίκτες στην αγορά υλικών ε-;ορευμάτων – αλλά οι βαθύτεροι λόγοι βρίσκονται στην συμπεριφορά λίγων υίσχυρων δραστών αποφασισμένων να μετατρέψουν την κάποτε σταθερή αγο-;σε ένα κερδοσκοπικό καζίνο. Η Γκόλντμαν το πέτυχε, πείθοντας συνταξιοδο-;ά ταμεία και άλλους θεσμικούς επενδυτές να επενδύσουν σε μελλοντικά συμ-;αια πετρελαίου – συμφωνούσαν να αγοράσουν πετρέλαιο σε μια ορισμένη λλοντική στιγμή σε μια ορισμένη τιμή. Αυτή η ώθηση μετασχημάτισε το πε-

τρέλαιο από ένα υλικό εμπόρευμα, που άκαμπτα υπόκεινταν στο νόμο της προσφοράς και της ζήτησης, σε κάτι για τζογάρισμα, όπως οι μετοχές. Μεταξύ 2003 και 2008, το ποσό του κερδοσκοπικού χρήματος στα αγαθά, αυξήθηκε από 13 δις δολάρια σε 317, μια αύξηση της τάξης του 2.300%! Κατά το 2008 ένα βαρέλι πετρελαίου, αγοραζόταν και πουλιόταν 27 φορές κατά μέσο όρο, προτού διανεμηθεί και χρησιμοποιηθεί.

Όπως συχνά συμβαίνει, υπήρχε ένας νόμος της εποχής της μεγάλης κρίσης, σχεδιασμένος ακριβώς για να αποτρέπει αυτό το είδος εργασιών. Η αγορά εμπορευμάτων είχε σχεδιαστεί σε μεγάλο βαθμό για να βοηθά τους αγρότες: Ένας παραγωγός που ανησυχούσε για μελλοντική πτώση των τιμών, μπορούσε να υπογράψει ένα συμβόλαιο και να πουλήσει το καλαμπόκι του σε μια ορισμένη τιμή στο μέλλον, οπότε χρειαζόταν να σωρεύει λιγότερα αποθέματα και να χτίζει λιγότερους αποθηκευτικούς χώρους για την σοδειά του. Όταν κανείς δεν αγόραζε καλαμπόκι, ο αγρότης μπορούσε να το πουλήσει σε έναν ενδιάμεσο, γνωστό ως «παραδοσιακό κερδοσκόπο», ο οποίος θα αποθήκευε την σοδειά και θα την πουλούσε αργότερα, όταν θα ανέβαινε η ζήτηση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, υπήρχε πάντα κάποιος έτοιμος να αγοράσει από τον αγρότη, ακόμα και όταν η αγορά παροδικά δεν ζητούσε τα προϊόντα του.

Στα 1936 παρ' όλα αυτά, το Κογκρέσο κατανόησε ότι δεν πρέπει να υπάρχουν περισσότεροι κερδοσκόποι στην αγορά από πραγματικούς παραγωγούς και χγοραστές. Εάν αυτό συνέβαινε, οι τιμές θα επηρεάζονταν από κάτι διαφορετικό από την προσφορά και την ζήτηση και θα υπήρχαν μαγειρέματα τιμών. Ένας νέος νόμος ενδυνάμωσε την επιτροπή για μελλοντικές συναλλαγές αγαθών – την ίδια επιτροπή που θα προσπαθούσε αργότερα – και θα αποτύγχανε – να θυμίσει τα CDS – για να βάλει εμπόδια στην κερδοσκοπία στα εμπορεύματα. Χάρis στην εποπτεία της επιτροπής επί 50 χρόνια η ειρήνη και η αρμονία βασίστηκαν στις αγορές αγαθών.

Όλα αυτά άλλαξαν το 1991 όταν, χωρίς να το πληροφορηθεί κανείς, μια θυγατρική της Γκόλντμαν για συναλλαγές σε αγαθά που ονομαζόταν Τζ. Αρόν, απευθύνθηκε στην επιτροπή και υποστήριξε ένα ασυνήθιστο επιχείρημα. Οι αγρότες με μεγάλες αποθήκες καλαμποκιού, υποστήριξε η Γκόλντμαν, δεν ήταν οι μόνοι που θα έπρεπε να διασφαλιστούν έναντι μελλοντικής πτώσης τιμών – και οι μεταπράτες της Γουόλ Στρίτ που έκαναν μεγάλα πονταρίσματα για τις τιμές του πετρελαίου, έπρεπε και αυτοί να διασφαλιστούν έναντι των κινδύνων, ιότι μπορεί και αυτοί να χάνανε πολλά.

Αυτά ήταν εντελώς μαλακίες, ο νόμος του 1936 θυμηθείτε, ήταν ειδικά σχεδιασμένος για να διατηρεί διακρίσεις μεταξύ ανθρώπων που αγόραζαν και πούχχαν πραγματικά, απτά πράγματα και των ανθρώπων που συναλλάσσονταν όνο με χαρτιά. Παραδόξως όμως η επιτροπή έχασε το επιχείρημα της Γκόλντμαν. Έδωσε στην τράπεζα το ελεuthέρας και επέτρεψε στην θυγατρική της να ποφύγει όλα τα εμπόδια που τίθενται στους κερδοσκόπους. Στα επόμενα χρόνια η επιτροπή θα εξέδιδε σιωπηρά άλλες 14 εξαιρέσεις για άλλες εταιρείες.

ώρα η Γκόλντμαν και οι άλλες τράπεζες ήταν ελεύθερες να σπρώξουν πε-
 ύτερους επενδυτές στις αγορές εμπορευμάτων, καθιστώντας εφικτό για τους
 ισχύοντες να αυξήσουν τα πονταρίσματά τους. Αυτό το έγγραφο του 1991
 σσότερο ή λιγότερο άμεσα οδήγησε στην φούσκα του 2008, όταν ο αριθμός
 κερδοσκοπών στην αγορά – σπρωγμένοι από τον φόβο του υποτιμώμενου
 ρίου και του στεγαστικού κραχ – τελικά ξεπέρασε τους πραγματικούς προ-
 υτές και καταναλωτές. Κατά το 2008, τουλάχιστον τα τρία τέταρτα από τις
 ιτηριότητες στην αγορά εμπορευμάτων ήταν κερδοσκοπικές, σύμφωνα με
 ζόμενο στο Κογκρέσο που μελέτησε τους αριθμούς – και αυτή είναι πιθα-
 μια συντηρητική εκτίμηση.

Αυτό που είναι πιο εκπληκτικό, είναι ότι το έγγραφο στην Γκόλντμαν, μαζί
 τις περισσότερες άλλες συναλλακτικές απαλλαγές, παραδόθηκε σχεδόν εντε-
 μυστικά. «Ήμουν ο επικεφαλής του τμήματος συναλλαγών και αγορών και
 [πρόεδρος Μπορν] ήταν η επικεφαλής όλης της επιτροπής», λέει ο Γκρίν-
 ργκ, «και κανείς από μας δεν γνώριζε ότι υπήρχε αυτό το έγγραφο». Πράγ-
 ι, το έγγραφο ήρθε στο φως της δημοσιότητας κατά τύχη. Πέρυσι, ένα μέλος
 επιτροπής της Βουλής για την ενέργεια και το εμπόριο απλά έτυχε να πα-
 ίσκεται σε μια ενημέρωση, όταν στελέχη της επιτροπής μελλοντικών συναλ-
 ών αγαθών έκαναν μια πρόχειρη αναφορά στις απαλλαγές.

«Ήμουν προσκεκλημένος σε μια ενημέρωση που η επιτροπή έκανε για την
 γεια», λέει το μέλος της επιτροπής. «Και ξαφνικά στην διάρκεια της
 σαν να λένε “ναι, δημοσιεύουμε αυτά τα έγγραφα εδώ και πολλά χρόνια”.
 ωσα το χέρι μου και είπα: “Όντως; Εσείς τα δημοσιεύετε; Μπορώ να τα
 ” Και αυτοί κάνανε σαν να λέγανε “Μα δεν ξέρεις...” και τελικά μου είπαν
 : πρέπει να το διευκρινίσουμε με την ΓΣ” Και εγώ: “Τι εννοείτε να το διευ-
 ίσετε με την ΓΣ;”»

Η επιτροπή μελλοντικών συναλλαγών αγαθών ανέφερε έναν κανονισμό που
 απέτρεπε από το να κοινοποιεί οποιαδήποτε πληροφορία για την τρέχουσα
 η μιας εταιρείας στην αγορά. Αλλά η απαίτηση του μέλους της επιτροπής
 φερόταν σε ένα έγγραφο που είχε εκδοθεί πριν 17 χρόνια. Δεν είχε τίποτα να
 ει με την τρέχουσα θέση της ΓΣ. Επιπροσθέτως, το έβδομο κεφάλαιο του
 ου του 1936 έδινε στο Κογκρέσο το δικαίωμα να πληροφορείται το οτιδήποτε
 την επιτροπή. Παρ’ όλα αυτά, σε ένα κλασικό παράδειγμα του πόσο πλήρης
 η αιχμαλωσία της κυβέρνησης από την Γκόλντμαν, η επιτροπή περίμενε
 ρι να πάρει έγκριση από την τράπεζα πριν να δώσει το έγγραφο.

Ξεοπλισμένη με την ημι-μυστική κυβερνητική απαλλαγή, η ΓΣ έγινε ο κύ-
 ; σχεδιαστής ενός γιγάντιου γραφείου στοιχημάτων για αγαθά. Ο Γκόλντμαν
 ; δείκτης αγαθών – παρακολουθεί τις τιμές 24 κύριων αγαθών, αλλά με κυ-
 ρη στάθμιση για το πετρέλαιο – έγινε ο τόπος όπου συνταξιοδοτικά ταμεία,
 αλιστικές εταιρείες και άλλοι θεσμικοί επενδυτές μπορούν να κάνουν μαζικά
 ροχρόνια πονταρίσματα για τις τιμές των αγαθών. Αυτή η εξέλιξη ήταν για
 ως καλή με κάποιες επιφυλάξεις. Μια ήταν ότι οι κερδοσκόποι του δείκτη

ης ΓΣ, είναι κυρίως «μακροχρόνιοι τζογαδόροι», πράγμα που σημαίνει ότι πανίως ή ποτέ παίρνουν «βραχυχρόνιες» θέσεις – κάτι που μεταφράζεται στο τι ποντάρουν μόνο στην άνοδο των τιμών. Ενώ αυτό το είδος συμπεριφοράς είναι καλό για το χρηματιστήριο, είναι καταστροφικό για την αγορά αγαθών, ιότι σπρώχνει διαρκώς τις τιμές προς τα πάνω. «Αν οι κερδοσκόποι του Δείκτη, έπαιρναν και “βραχυχρόνιες” θέσεις, εκτός από “μακροχρόνιες”, θα τους ζλεπες να σπρώχνουν τις τιμές και πάνω και κάτω», λέει ο Μάικλ Μάστερς, ο ευθύνων ενός Χεντζ φαντ που βοήθησε να καταδειχθεί ο ρόλος των επενδυτών τραπεζών στο μαγείρεμα των τιμών του πετρελαίου. «Αλλά σπρώχνουν τις μέρες προς μια κατεύθυνση μόνο, προς τα πάνω».

Επιδεινώνοντας τα πράγματα έτι περαιτέρω, η ΓΣ έσπρωχνε με όλη την δύμη της τις τιμές μόνο προς τα πάνω. Στις αρχές του 2008, ο Άρτζουν Μούρτι, ιας αναλυτής της Γκόλντμαν, που επευφημούνταν τιμητικά από τους Νιου ορκ Τάιμς ως ένας «προφήτης του πετρελαίου», προέβλεπε μια «υπέρ-άνοδο» ις τιμές του πετρελαίου, εκτιμώντας την τιμή στα 200 δολάρια το βαρέλι. υτόχρονα, η ΓΣ είχε επενδύσει «με τα μπούνια» στο πετρέλαιο μέσω της θυτρικής της Τζ. Αρόν. Επίσης, είχε αγοράσει ένα μερίδιο από ένα διυλιστήριο πετρελαίου στο Κάνσας, όπου και αποθήκευε το αργό πετρέλαιο που αγοραπούσε. Και παρ’ όλο ότι η προσφορά πετρελαίου ήταν αντίστοιχη της ζήτησης, ο ούρτι διαρκώς προειδοποιούσε για διαταραχές στην παγκόσμια προσφορά πεελαίου, φτάνοντας μέχρι του σημείου να κοινοποιεί ότι είχε αγοράσει δύο υβριιά αμάξια. Οι υψηλές τιμές, επέμενε η τράπεζα, ήταν κατά κάποιο τρόπο το οτέλεσμα της γουρουνίσιας συμπεριφοράς του Αμερικανού καταναλωτή. Στα 05, οι αναλυτές της Γκόλντμαν επέμεναν ότι δεν θα μπορέσουμε να μάθουμε τε θα πέσουν οι τιμές του πετρελαίου, πριν να γνωρίζουμε «πότε οι Αμερικακαταναλωτές θα πάψουν να αγοράζουν σπορ αμάξια βενζινορουφήχτρες και αρχίσουν να ζητάνε εναλλακτικά αμάξια μειωμένης κατανάλωσης καυσίν».

Αλλά δεν ήταν η κατανάλωση του πραγματικού πετρελαίου η αιτία ανόδου ι τιμής, ήταν οι συναλλαγές στο πετρέλαιο-χαρτί. Το καλοκαίρι του 2008 οι οδοσκόποι στα αγαθά είχαν αγοράσει και στοκάρει αρκετά συμβόλαια μελλοκής παράδοσης πετρελαίου για να γεμίσουν 1,1 δις βαρέλια, κάτι που σήμαιότι τους ανήκε περισσότερο πετρέλαιο σε χαρτιά-συμβόλαια μελλοντικής παίσης απ’ όσο πραγματικό αργό πετρέλαιο υπήρχε αποθηκευμένο στις εμποριαποθήκες όλων των Η.Π.Α., των στρατηγικών αποθεμάτων πετρελαίου της έρνησης συμπεριλαμβανομένων. Ήταν μια επανάληψη και της τρέλας του ρνετ και της στεγαστικής φούσκας, όπου η Γουόλ Στρίτ γιγάντωσε τα παρόκέρδη, πουλώνοντας στα κορόιδα μετοχές ενός φανταστικού μελλοντικού κόυ, όπου οι τιμές θα αυξάνουν απεριόριστα.

Κατά τον τρόπο που έχει γίνει ήδη γνωστός με μεγάλο κόστος, το καρπούζι αγαθού-πετρελαίου έσκασε άτσαλα στον δρόμο το καλοκαίρι του 2008, προώντας μαζική απώλεια πλούτου. Η τιμή του αργού βυθίστηκε από τα 147

ια το βαρέλι στα 33. Για άλλη μια φορά οι μεγάλοι χαμένοι ήταν οι καθη-
 ρί άνθρωποι. Οι συνταξιούχοι των οποίων τα κεφάλαια μπλέχτηκαν σε αυτές
 πριές σφαγιάστηκαν: το CalPERS, το καλιφορνέζικο ταμείο συνταξιοδότησης
 ημόσιων υπαλλήλων, είχε 1,1 δις δολάρια σε αγαθά όταν έγινε το κραχ.
 καταστροφή δεν έγινε μόνο από το πετρέλαιο. Οι τιμές των βρώσιμων υ-
 ωθούμενες από την φούσκα στα αγαθά, είχαν φτάσει στην στρατόσφαιρα,
 λώντας καταστροφές σ' όλο τον πλανήτη, σπρώχνοντας 100 εκ. ανθρώπους
 τείνα και προκαλώντας εξεγέρσεις για φαγητό στον Τρίτο Κόσμο.

μερα, οι τιμές του πετρελαίου αυξάνουν πάλι: αυξήθηκαν 20% τον Μάιο
 χεδόν διπλασιάστηκαν μέσα στο 2009. Για άλλη μια φορά το πρόβλημα δεν
 εται στην προσφορά ή στην ζήτηση. «Η μεγαλύτερη προσφορά πετρελαίου
 ελευταία 20 χρόνια είναι η φετινή» λέει ο βουλευτής Μπαρτ Στούπακ, δη-
 κτικός από το Μίτσιγκαν, που είναι μέλος στην επιτροπή της Βουλής για
 νέργεια. «Η ζήτηση είναι στο χαμηλότερο σημείο της δεκαετίας και όμως
 ές ανεβαίνουν».

ωτηθείς γιατί οι πολιτικοί εξακολουθούν να αναφέρονται επίμονα σε
 ματα όπως τα υβριδικά αμάξια και οι αντλήσεις, ενώ η προσφορά και η
 η δεν έχουν σχέση με τις υψηλές τιμές, ο Στούπακ κουνώντας το κεφάλι
 έει: «Νομίζω ότι απλά δεν πολυκαταλαβαίνουν το πρόβλημα. Δεν μπορείς
 εξηγήσεις σε 30 δευτερόλεπτα και επομένως οι πολιτικοί το αγνοούν».

ούσκα Νο 5. Νοθεύοντας τη Διάσωση

Ιετά το ξεφούσκωμα της πετρελαϊκής φούσκας το περσινό φθινόπωρο, δεν
 χε νέα φούσκα να ζωντανεύει το παιχνίδι – αυτή την φορά το χρήμα
 ίζε να είχε πράγματι χαθεί παγκόσμια, λόγω της κρίσης. Έτσι, το χρηματι-
 σαφάρι μετακινήθηκε παραπέρα και το μεγάλο κυνήγι έγινε η τελευταία
 ομείνασα αφελής και αφύλακτη δεξαμενή κεφαλαίου για φάγωμα: τα χρή-
 των φορολογουμένων. Εδώ, στην μεγαλύτερη οικονομική διάσωση του
 ου, είναι που η ΓΣ άρχισε πράγματι να δείχνει την δύναμή της.

εκίνησε τον περσινό Σεπτέμβρη όταν ο τότε υπουργός Οικονομικών Πόλσον
 μια σειρά βαρυσήμαντων αποφάσεων. Αν και είχε μηχανευθεί την διάσωση
 Απέαρ Στερνς πριν λίγους μήνες και είχε εγγυηθεί για τις ημικρατικές δα-
 οτικές Φάνι Μεί και Φρέντι Μακ, ο Πόλσον επέλεξε να αφήσει την Λήμαν
 άδερς – μια από τις τελευταίες πραγματικές ανταγωνίστριες της Γκόλντμαν
 καταρρεύσει χωρίς επέμβαση. («Το υπερηρωικό γόητρο της ΓΣ έμεινε
 το», λέει ο αναλυτής αγορών Έρικ Σάλζμαν «και ένας επενδυτικός τραπε-
 ; ανταγωνιστής, η Λήμαν, χάνεται».) Την ακριβώς επόμενη ημέρα ο Πόλ-
 έδωσε το πράσινο φως για την γιγάντια 85 δις διάσωση της AIG, η οποία
 ως πρόθυμα έδωσε στην ΓΣ 13 δις δολάρια που της χρωστούσε. Χάρης στην
 αστική προσπάθεια η τράπεζα κατέληξε απολύτως αποζημιωμένη για τα

ακά πονταρίσματά της: Εξ αντιθέτου, οι συνταξιούχοι εργάτες της αυτοκινητο-ιομηχανίας Κράισλερ, περιμένοντας την διάσωσή της θα είναι τυχεροί να πάρουν 50 σεντς για κάθε δολάριο που τους ανήκε.

Αμέσως μετά την διάσωση της AIG, ο Πόλσον ανακοίνωσε το σχέδιο ομοσπονδιακής διάσωσης για όλο τον χρηματιστικό κλάδο, ένα σχέδιο 700 δις δολαρίων (TARP) και έβαλε επικεφαλής του έναν 35χρονο, άγνωστο μέχρι τότε κολντιμανίτη, ονόματι Νηλ Κασκάρι. Για να μπορέσει να ενταχθεί στο σχέδιο διάσωσης, η ΓΣ ανακοίνωσε ότι θα μετατρέποταν από μια επενδυτική τράπεζα σε εταιρεία τραπεζικού χόλντιγκ, μια κίνηση που θα της επέτρεπε πρόσβαση, όχι μόνο στα 10 δις δολάρια των κεφαλαίων του TARP, αλλά και σε ένα ολόκληρο χάσμα λιγότερο εμφανών – με δημόσια υποστήριξη κεφαλαίων – ιδιαίτερα στον κινεζισμό από την ομοσπονδιακή τράπεζα των Η.Π.Α. Κατά το τέλος του Μάρτη η ομοσπονδιακή τράπεζα, έχει δανείσει ή εγγυηθεί για τουλάχιστον 8,7 τρις δολάρια, μέσω μιας σειράς προγραμμάτων διάσωσης – και χάριν ενός σκοτεινού μυστικού που της επιτρέπει να αποφεύγει τους περισσότερους ελέγχους από το Κογκρέσο και τα ποσά και οι αποδέκτες των χρημάτων παραμένουν σχεδόν εντελώς άγνωστοι.

Με την μετατροπή της αυτή η ΓΣ ωφελήθηκε και με άλλους τρόπους: Ο κύριος επόπτης της είναι τώρα η ομοσπονδιακή τράπεζα της Νέας Υόρκης, της οποίας πρόεδρος κατά τον χρόνο της ανακοίνωσης της μετατροπής ήταν ο Στήβεν Φρίντμαν, ένας πρώην συν-πρόεδρος της ΓΣ. Ο Φρίντμαν τυπικά καταστράφηκε την πολιτική της ομοσπονδιακής τράπεζας, παραμένοντας στο συμβούλιο της ΓΣ, ενώ υποτίθεται ότι την επόπτευε. Με σκοπό να διορθώσει το πρόβλημα, αιτήθηκε και απέσπασε από την κυβέρνηση ένα έγγραφο παραμερισμού της σύγκρουσης συμφερόντων (μεταξύ των δύο θέσεων του). Ο Φρίντμαν υποτίθεται ότι θα απεκδύονταν των μετοχών του στην ΓΣ, μετά την μετατροπή της, αλλά χάριν του εγγράφου παραμερισμού, του επιτράπη να αγοράσει άλλες 1.000 μετοχές της παλιάς τράπεζάς του, γεγονός που τον κατέστησε κατά 3 δις δολάρια πλουσιότερο. Ο Φρίντμαν αποχώρησε τον Μάιο, αλλά ο άνθρωπος που τον αντικατέστησε, ο πρόεδρος της ομοσπονδιακής τράπεζας της Νέας Υόρκης Γουίλιαμ Ντάντλεϊ, είναι ακόμα ένας πρώην γκολντμανάνθρωπος²⁰.

Ο. Ο συγγραφέας φαίνεται να αγνοεί το βασικό κόλπο μέσω του οποίου ευνοήθηκε η ΓΣ στην μετατροπή της σε εταιρεία τραπεζικού χόλντιγκ υπό την επίβλεψη της ομοσπονδιακής τράπεζας των Η.Π.Α. Το αποκαλύπτει στο κορυφαίο προοδευτικό-ερευνητικό περιοδικό των I.A Μάδερ Τζόουνς της 28-7-2009, η δημοσιογράφος Νόμι Πρινς, πρώην στέλεχος της και αυτή. Η μετατροπή της ΓΣ από τράπεζα επενδύσεων σε τραπεζικό χόλντιγκ, υπό λογιστικές συνθήκες μαζί με τα αυξημένα κέρδη που θα απέφερε (πρόσβαση σε ομοσπονδιακή στήριξη την οποία η Πρινς εκτιμά στα 63,6 δις δολάρια κ.λπ.) και που τα αναφέρει ο Ντάντλεϊ, θα της επέφερε και ορισμένες δυσκολίες. Η κύρια ήταν ότι θα έπρεπε να αυξήσει το υποτιμημένο κεφάλαιό της για την αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων και επομένως να περιορίζε τις δυνατότητές της να επεκταθεί μέσω ανάληψης κινδύνου σε νέες δουλειές. Η

συλλογικό μήνυμα από όλα αυτά – την διάσωση της AIG, την αστραπιαία η της μετατροπής της, τα κεφάλαια του TARP, είναι ότι όταν πρόκειται ν ΓΣ, δεν ισχύει καθόλου η ελεύθερη αγορά. Η κυβέρνηση μπορεί να αφή- λους παίκτες στην αγορά να σβήσουν, αλλά απλούστατα δεν θα επιτρέψει 'κόλντμαν να χρεοκοπήσει κάτω από οποιαδήποτε περίπτωση. Το πλεονέ- της στην αγορά έχει ξαφνικά γίνει μια ανοικτή διακήρυξη ανώτατων ίων. «Κατά το παρελθόν ήταν ένα υπονοούμενο πλεονέκτημα», λέει ο ν Τζόνσον, ένας καθηγητής οικονομικών στο MIT και πρώην αξιωματού- υ Δ.Ν.Τ., ο οποίος συγκρίνει την διάσωση με τον καπιταλισμό των κολ- που συνάντησε σε χώρες του τρίτου κόσμου. «Τώρα είναι περισσότερο ένα ραστο πλεονέκτημα».

λεις οι διασώσεις ενεργοποιήθηκαν, η Γκόλντμαν επέστρεψε στο «business ial», επινοώντας απίστευτα μπερδεμένα σχέδια, για να αφαιρέσει από το άνικο κουφάρι το υπολειπόμενο κεφάλαιό του. Ένα από τα πρώτα βήμα- ; στην μετά την διάσωση εποχή ήταν να σπρώξει προς τα μπρος σιωπηρά ρολόγιο που χρησιμοποιούσε για να ανακοινώνει τα κέρδη της, εξαφανίζο- υσιαστικά τον Δεκέμβριο του 2008 – με το 1,3 δις δολάρια ζημιές του προ - από τα βιβλία της. Κατά τον ίδιο χρόνο η τράπεζα ανακοίνωσε ένα ι- ρα ύποπτο 1,8 δις δολάρια ποσό ως κέρδη του πρώτου τριμήνου του 2009 ποίο προφανώς περιλαμβάνει μια κομματάρα από τα χρήματα των φορο- μένων που της διοχετεύτηκαν μέσω της AIG. «Μαγείρεψαν τα αποτελέ- του πρώτου τριμήνου έξι φορές από την Κυριακή», λέει ο διευθύνων ενός φαντ. «Κρύψανε τις ζημιές στον ορφανό μήνα και ονόμασαν τα χρήματα άσωσης κέρδη».

ο ακόμα νούμερα προεξέχουν από τα εκπληκτικά αυτά αποτελέσματα. Η ζα πλήρωσε το εντυπωσιακό ποσό των 4,7 δις δολαρίων σε μπόνους και μιώσεις τους τρεις πρώτους μήνες του χρόνου, μια αύξηση 18% από το τοιχο του 2008. Ακόμα μάζεψε 5 δις δολάρια, σχεδόν αμέσως μετά την ίνωση των τριμηνιαίων κερδών, μέσω αύξησης κεφαλαίου. Όλα μαζί τα ρα δείχνουν ότι η Γκόλντμαν ουσιαστικά δανείστηκε ένα ποσό 5 δις δολα- για να πληρώσει μισθούς για τα στελέχη της στο μέσο της οικονομικής κρί- ου βοήθησε να προκληθεί, χρησιμοποιώντας γκρίζα λογιστικά για να εντυ-

οσπάθησε να αποφύγει τον σκόπελο, ώστε να έχει και την πίτα ολόκληρη ... και τον χορτάτο. Ζήτησε να εξαιρεθεί από τους «κανόνες αγοραίου κινδύνου» που ισχύουν για ιρείες τραπεζικού χόλντιγκ και να διατηρήσει τον παλιό τρόπο υπολογισμού του κιν- των επενδυτικών τραπεζών που μεταξύ άλλων, είχε τα γνωστά αποτελέσματα στην ή στην Μπέαρ Στερνς για να μην αναφέρουμε τον υπόλοιπο πλανήτη και ... παραδό- ομοσπονδιακή τράπεζα συναίνεσε, κάτι που σύμφωνα με τα λόγια της Πρινς: «Αυτό ε ότι όχι μόνο η ΓΣ έπαιρνε μεγάλες ομοσπονδιακές ενισχύσεις, αλλά και ότι θα ξε να ποντάρει σε μεγάλη κλίμακα, χωρίς παράλληλα να βάζει στην άκρη αρκετό ...» (Σ.Τ.Μ.)

τωσιάζει τους επενδυτές, λίγους μόνο μήνες αφότου πήρε τα χρήματα των φορολογουμένων.

Ακόμα πιο εκπληκτικό, η Γκόλντμαν τα τακτοποίησε όλα προτού η κυβέρνηση ανακοινώσει τα αποτελέσματα από τα νέα «στρες τεστ» για τις τράπεζες που επιδιώκουν να ξεπληρώσουν τα χρήματα από το TARP, κάτι που δείχνει ότι η Γκόλντμαν ήξερε τι ερχόταν. Η κυβέρνηση προσπαθούσε προσεκτικά να ενορχητρώσει την διαδικασία, για να εμποδίσει τις τράπεζες που δεν θα μπορέσουν να ξεπληρώσουν τα χρήματα ευθύς αμέσως, να μπλέξουν ακόμα παραπάνω. Αλλά η Γκόλντμαν περιόρισε αυτές τις ανησυχίες, επιδεικνύοντας αναίσχυντα την θέση της ως κατέχουσα εμπιστευτική γνώση. «Φαινόταν να γνωρίζουν οτιδήποτε χρειαζόταν να κάνουν πριν από τα κυβερνητικά στρες τεστ, σε αντίθεση με όλους τους άλλους», λέει ο Μάικλ Χεχτ, στέλεχος της JMP σεκιουρίτις. Η κυβέρνηση ποκαλύφθηκε όταν είπε «Για να ξεπληρώσετε τα λεφτά από το TARP θα πρέπει να εκδώσετε χρεόγραφα τουλάχιστον πενταετούς διάρκειας που δεν ασφαλίζονται από την FDIC²¹ – κάτι που η Γκόλντμαν είχε ήδη κάνει μια δυο βδομάδες πριν».

Έτσι, μετά από ένα κρυφό ρόλο που έπαιξε σε τέσσερις καταστροφικές φούκες, αφού βοήθησε να χαθούν 5 τρις δολάρια από τον NASDAQ, αφού έσπρωξε ιλιάδες τοξικά δάνεια σε συνταξιούχους και δήμους, αφού βοήθησε να συρθεί η μύμη της βενζίνης στα 4 δολάρια το γαλόνι, αφού έσπρωξε 100 εκ. ανθρώπους σ' ολο τον πλανήτη στην πείνα, αφού διασφάλισε για πάρτη της δεκάδες δις δολάρια από τα χρήματα των φορολογουμένων μέσω σειράς διασώσεων που επέβλεπε ο πρώην διευθύνων της, τι επέστρεψε η Γκόλντμαν στους Ανθρώπους των Η.Π.Α. το 2008;

Δεκατέσσερα εκατομμύρια δολάρια²².

Αυτό είναι το ποσό που η εταιρεία πλήρωσε σε φόρους το 2008, ένα πραγματικό ποσοστό φορολογίας της τάξης του 1%, καλά το διαβάσατε 1%. Κατά τον ίδιο χρόνο, η τράπεζα πλήρωσε 10 δις δολάρια για πάσης φύσεως αμοιβές και γαλε και 2 δις δολάρια κέρδη – αλλά παρ' όλα αυτά πλήρωσε για φόρους λιγότερο από το ένα τρίτο από όσα ξηλώθηκε για τον πρόεδρο της Λόιντ Μπλανκφίν, ο οποίος έβγαλε 42,9 εκ. δολάρια πέρυσι.

Πώς είναι αυτό δυνατό; Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση της Γκόλντμαν, οι υψηλοί φόροι είναι αποτέλεσμα μεταβολών στο «γεωγραφικό μείγμα κερών» της τράπεζας. Με άλλα λόγια, η τράπεζα μετακίνησε τα χρήματά της με όποιο όποτε τα περισσότερα έσοδά της έγιναν σε χώρες με χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές. Χάρης στο απολύτως εύκαμπτο σύστημά μας φορολόγησης τοχών, εταιρείες όπως η ΓΣ μπορούν να μεταφέρουν τα έσοδά τους στο εξωτερικό και να αναβάλουν την φορολόγησή τους στο διηνεκές, ακόμα και αν επι-

1. Κρατικό ίδρυμα των Η.Π.Α. με αντικείμενο την διασφάλιση των καταθέσεων. (Σ.τ.Μ.)

2. Και πάλι καλά. Ας μην πούμε εδώ τι έδωσε στους υπόλοιπους κατοίκους του πλανήτη! (Σ.τ.Μ.)

υν άμεσες φορολογικές ελαφρύνσεις γι' αυτό το ίδιο το μη φορολογηθέν μα. Αυτός είναι ο λόγος που οποιαδήποτε εταιρεία με έναν στοιχειωδώς έθυστο λογιστή, μπορεί συνήθως να βρει τρόπο να μην πληρώσει καθόλου ς. Μια έκθεση του GAO²³, βρήκε πράγματι ότι μεταξύ 1998 και 2005, ικά τα δύο τρίτα όλων των εταιρειών που λειτουργούσαν στις Η.Π.Α., δεν ςσαν καθόλου φόρους.

ι παραπάνω θα περίμενε κανείς να ήταν μια μεγάλη πρόκληση – αλλά κά- έγινε και όταν η ΓΣ ανακοίνωσε τα μετά την διάσωση φορολογικά της, ν κανέννας δεν είπε τίποτα. Ένας από τους ελάχιστους που σημείωσαν την υχιά, ήταν ο βουλευτής Λόιντ Ντόγκετ, Δημοκρατικός από το Τέξας, μέλος τιτροπής τρόπων και μέσων της Βουλής²⁴: «Ενώ το δεξί της χέρι ζητιανεύει ςρήματα διάσωσης», λέει «με το αριστερό της τα κρύβει στο εξωτερικό».

ούσκα Νο 6. Πλανητική υπερθέρμανση

; μεταφερθούμε στο σήμερα. Είναι αρχές Ιουνίου στην Ουάσινγκτον. Ο ιάκ Ομπάμα, ένας δημοφιλής νέος πολιτικός του οποίου ηγετική χορηγός ςροεκλογικής εκστρατείας του ήταν η ΓΣ – οι εργαζόμενοί της του έδωσαν 100 δολάρια – είναι ο νέος κάτοικος του Λευκού Οίκου. Έχοντας ακούρα- ιαπλεύσει το πολιτικό ναρκοπέδιο της εποχής της διάσωσης, η Γκόλντμαν ςρεψε στις συνηθισμένες δουλειές της, ανιχνεύοντας παραθυράκια στην νέα ή που δημιούργησε η κυβέρνηση, με την βοήθεια της νέας σοδειάς πολιτι- του κατέχουν θέσεις κλειδιά.

ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΑΜΑΤΗΜΑ ΤΗΣ ΥΠΕΡΘΕΡΜΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΠΛΑ- Η ΘΑ ΜΕΤΑΤΡΑΠΕΙ ΣΕ ΜΙΑ «ΑΓΟΡΑ ΑΝΘΡΑΚΑ» ΑΞΙΑΣ 1 ΤΡΙΣ. ΑΡΙΩΝ, ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΙΣ ΟΡΕΞΕΙΣ ΤΗΣ ΓΚΟΛΝΤΜΑΝ.

ρυγαν οι Πόλσον και Κασκάρι· στην θέση τους ήρθαν ο επιτελάρχης του ςργείου Οικονομικών Μαρκ Πάτερσον και ο διευθύνων της επιτροπής για μβόλαια σε μελλοντικά αγαθά Γκάρι Γκένσλερ και οι δύο πρώην γκολ- νάθρωποι (ο Γκένσλερ ήταν ο συν-πρόεδρος του οικονομικού της). Και αντί τιστωτικά παράγωγα, μελλοντικά συμβόλαια πετρελαίου ή CDO, το νέο ίδι, η καινούργια φούσκα, είναι οι πιστώσεις άνθρακα – μια αγορά 1 τρις ςίων, η οποία μόλις που υφίσταται σήμερα, αλλά που θα υπάρξει, αν το ικρατικό Κόμμα στο οποίο έδωσε 4.452.585 εκ. δολάρια κατορθώσει να στο φως μια πρωτοπόρα νέα φούσκα αγαθών, φερόμενη ως «περιβαλ- κό σχέδιο», και ονομαζόμενη «υπέρβαση και συναλλαγή».

Βραχίονας του αμερικανικού Κογκρέσου για λογιστικό έλεγχο, αξιολόγηση και έρευ- Σ.τ.Μ.)

Βασική επιτροπή της Αμερικανικής Βουλής με αρμοδιότητα σε θέματα φορολογίας, Σ.τ.Μ.)

Η νέα αγορά είναι ουσιαστικά μια επανάληψη του καζίνου της αγοράς αγαθών που τόσο φιλική υπήρξε για την ΓΣ, με μια επιπλέον χρήσιμη πληροφορία. Αν το πλάνο προωθηθεί όπως αναμένεται, η άνοδος των τιμών θα είναι κυβερνητικά καθορισμένη. Η Γκόλντμαν δεν χρειάζεται καν να στήσει το παιχνίδι. Θα στηθεί προκαταβολικά. Ας δούμε πώς: αν ο νόμος περάσει, θα υπάρξουν όρια για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (αέρια θερμοκηπίου) που μπορούν να παράγουν ετησίως, για ανθρακωρυχεία, επιχειρήσεις δημόσιας ωφέλειας, διανομείς φυσικού αερίου, και σε αρκετούς άλλους κλάδους. Αν οι επιχειρήσεις τα υπερβούν, θα μπορούν να αγοράσουν «κατανομές» ή πιστώσεις από άλλες εταιρείες οι οποίες οι οποίες κατάφεραν να παραγάγουν λιγότερες εκπομπές. Ο πρόεδρος Ομπάμα συντηρητικά εκτιμά ότι περίπου 646 δις δολαρίων κατανομών θα δημοπρατηθούν τα πρώτα επτά χρόνια. Ένας από τους κύριους οικονομικούς βοηθούς του εκτιμά ότι τα πραγματικά ποσά θα είναι δύο ή τρεις φορές μεγαλύτερα.

Το χαρακτηριστικό αυτού του σχεδίου που έχει ιδιαίτερη αξία για τους κερδοσκόπους είναι ότι η «υπέρβαση» στο διοξείδιο του άνθρακα θα μειώνεται διαρκώς από την κυβέρνηση, κάτι που σημαίνει ότι οι κατανομές σε άνθρακα διαρκώς θα γίνονται ολοένα και περισσότερες σπάνιες κάθε χρόνο. Κάτι που σημαίνει ότι αυτή είναι μια νέα αγορά αγαθών στην οποία το κύριο εμπόρευμα – αντικείμενο συναλλαγής – είναι εγγυημένο ότι θα ανεβάζει την τιμή του από χρόνο σε χρόνο. Ο όγκος αυτής της νέας αγοράς θα είναι άνω του ενός τρις δολαρίων ετησίως. Χάριν συγκρίσεως, τα ετήσια συνδυασμένα έσοδα των παρόχων ηλεκτρισμού στις Η.Π.Α. είναι 320 δις δολάρια.

Η Γκόλντμαν θέλει αυτό το φιλέτο. Το σχέδιο είναι (1) να μπουν στο παιχνίδι από την αρχή, (2) να μπουν σε εκείνο το κομμάτι του παιχνιδιού που δίνει τα έρδη, (3) να εξασφαλίσουν ότι τα κομμάτι είναι αρκούντως μεγάλο. Η Γκόλντμαν έχει αρχίσει να σπρώχνει εδώ και καιρό σκληρά για πρόγραμμα «υπέρβαση και συναλλαγή», αλλά η προσπάθειά της εντατικοποιήθηκε πέρυσι, όταν η εταιρεία ξόδεψε 3,5 εκ. δολάρια για να προωθήσει περιβαλλοντικά ζητήματα ένας από τους λομπίστες της ήταν ο ίδιος ο Πάτερσον που είναι σήμερα ο επικεφαλής της διοίκησης του Υπουργείου Οικονομικών). Πίσω στο 2005, όταν ο Πόλσον ήταν ακόμα ο πρόεδρος της Γκόλντμαν, βοήθησε προσωπικά στην συγγραφή της περιβαλλοντικής πολιτικής της τράπεζας, ένα ντοκουμέντο που περιέχει ορισμένα στοιχεία έκπληξης, με δεδομένη την καθολική στα υπόλοιπα στάδια αυτού πεδία, αντίθεση της εταιρείας στον κρατικό παρεμβατισμό. Η αγορά του Πόλσον υποστήριζε ότι «η εθελοντική δράση από μόνη της δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της κλιματικής αλλαγής». Μετά από λίγα χρόνια, ο επικεφαλής της τράπεζας για τα ζητήματα του διοξειδίου του άνθρακα, ο Κεν Νιούκομπλ, επέμενε ότι το πρόγραμμα «υπέρβαση και συναλλαγή» δεν θα είναι από μόνο του αρκετό να αντιμετωπίσει το πρόβλημα και έλεγε για πρόσθετη κυβερνητική επένδυση μέσω έρευνας και ανάπτυξης. Κάτι που βολεύει την τράπεζα, αν θυμηθούμε ότι έχει κάνει αρχικές επενδύσεις σε κλιματική ενέργεια (αγόρασε μια θυγατρική με το όνομα Ορίζων Αιολική Ενέρ-

ι, στα ανακυκλώσιμα καύσιμα (έχει επενδύσει σε μια εταιρεία που ονομάζε-
 Μεταβαλλόμενες Παγκόσμια Τεχνολογίες) και στην ηλιακή ενέργεια (έχει
 αιριστεί με την BP Ηλιακή), δηλαδή έχει κλείσει ακριβώς εκείνες τις συμ-
 ες που θα αποδώσουν πολλά, αν η κυβέρνηση πιέσει τους παραγωγούς ε-
 ιας να χρησιμοποιούν καθαρή ενέργεια. Όπως είπε κάποτε ο Πόλσον,
 κάνουμε αυτές τις επενδύσεις για να χάσουμε χρήματα».

ι τράπεζα έχει το 10% του Ανταλλακτηρίου Κλίματος του Σικάγου, εκεί
 θα γίνονται οι συναλλαγές των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Επιπρό-
 χ, η Γκόλντμαν κατέχει ένα μειοψηφικό μερίδιο στην Μπλου Σορς LLC,
 εταιρεία με έδρα στην Γιούτα που πουλά κατανομές διοξειδίου του άνθρακα,
 βώς ό,τι θα ζητηθεί σε μεγάλο βαθμό αν περάσει ο νόμος. Ο νομπελίστας
 Γκορ ο οποίος είναι άμεσα σχετισμένος με τον σχεδιασμό του «υπέρβαση και
 αλλαγή», ίδρυσε μια εταιρεία ονομαζόμενη Τζενερέισον Ινβέστμεντ Μάνα-
 ντ με τρία σημαίνοντα πρόσωπα, πρώην στελέχη της Γκόλντμαν Σατς Άσετ
 ατζμεντ, τον Ντέιβιντ Μπλαντ, τον Μαρκ Φέργκιουσον και τον Πήτερ Χά-
 Το αντικείμενό τους; Η επένδυση σε ανταλλαγές διοξειδίου του άνθρακα.
 ρχει ακόμα ένα 500 εκ. δολάρια κεφάλαιο πράσινης ανάπτυξης, που δη-
 ργήθηκε από ακόμα έναν γκολντμανάθρωπο για να επενδύσει στην πράσι-
 εχνολογία... και η λίστα δεν έχει τελειωμό²⁵. Η ΓΣ είναι ξανά μπροστά από
 εγονότα, και περιμένει να αρπάξει την πρώτη ευκαιρία. Θα είναι αυτή η
 α μεγαλύτερη από εκείνη των μελλοντικών συμβολαίων πετρελαίου;
 Θα την επισκιάσει», λέει ένα πρώην στέλεχος της επιτροπής της Βουλής
 την ενέργεια.

αλλά θα πείτε, και ποιος νοιάζεται; Αν η «υπέρβαση και συναλλαγή» επιτύ-
 δεν θα σωθούμε όλοι από την καταστροφή της πλανητικής υπερθέρμανσης;
 ρεί, αλλά το «υπέρβαση και συναλλαγή», όπως το σχεδιάζει η Γκόλντμαν,
 ι στην πραγματικότητα ένας φόρος στο διοξείδιο του άνθρακα, σχεδιασμένος

. Δεν είναι μόνο αυτό το σημείο που ο Αλ Γκορ, «ακουμπάει» την Γκόλντμαν. Σύμφωνα
 ε τον Τζων Μπρόντερ (Νιου Γιορκ Τάιμς 3-11-2009), ο Γκορ έχει επενδύσει και 35 εκ.
 ρια στην Κάπρικον Ινβέστμεντ Γκρουπ, ένα κεφάλαιο που ίδρυσε ο φίλος του Τζέφρι
 ι, ο πρώτος πρόεδρος της ebay (βλέπε σελ. XX παραπάνω και υποσημείωση 13, για τις
 εις ebay και Γκόλντμαν). Επίσης, έχει επενδύσει στο ανταλλακτήριο διοξειδίου του
 ακα. Οι επενδύσεις του Γκορ σε σχέδια πράσινης ανάπτυξης έχουν προκαλέσει κάποιο
 βο πρόσφατα, για το πόσο ανιδιοτελής είναι η γνωστή οικολογική δράση του, από κά-
 υς μάλιστα του αποδόθηκε ο τίτλος του «δισεκατομμυριούχου του διοξειδίου του άν-
 ια». Στο ίδιο άρθρο ο Γκορ εμφανίζεται να λέει στην επιτροπή της Γερουσίας για την
 γεια και το εμπόριο: «Πιστεύω ότι η μετάβαση στην πράσινη οικονομία είναι καλή για
 ις μας και έχω επενδύσει σ' αυτήν... Και γερουσιαστές, εάν πιστεύετε ότι ο λόγος που
 εργασθεί πάνω σ' αυτό το θέμα για τριάντα χρόνια είναι η απληστία, τότε δεν με γνω-
 ιε καλά». Ίσως πρέπει να προσέχει λίγο παραπάνω τις παρέες του ο πρώην αντιπρόε-
 , γιατί αν αυτόν δύσκολα θα τον χαρακτηρίσουμε άπληστο, εξίσου δύσκολα μπορούμε να
 ατίσουμε κάπως διαφορετικά τους φίλους του... (Σ.τ.Μ.)

κατά τέτοιο τρόπο, που τα ιδιωτικά συμφέροντα να εισπράττουν τα έσοδα. Αντί της απλής κρατικής επιβολής και είσπραξης ενός φόρου για την μόλυνση από τον άνθρακα και αντί του εξαναγκασμού των παραγωγών μόλυνσης να πληρώσουν για το κακό που κάνουν, η «υπέρβαση και ανταλλαγή» θα επιτρέψει σε μια μικρή φυλή αχόρταγων γουρουνιών της Γουόλ Στρίτ να μετασχηματίσουν ακόμα μια αγορά αγαθών σε ένα σχήμα ιδιωτικής συλλογής φόρων. Αυτό είναι χειρότερο και από την διάσωση: επιτρέπει στην τράπεζα να αρπάζει τα χρήματα των φορολογουμένων προτού καν συλλεχθούν.

«Αν πρόκειται να είναι ένας φόρος, θα προτιμούσα το κράτος να τον επιβάλει και να τον εισπράττει», λέει ο Μάικλ Μάστερς, ο διευθύνων του χεντς φαντ που μίλησε ανοικτά κατά της κερδοσκοπίας στα μελλοντικά συμβόλαια πετρελαίου. «Αλλά λέμε ότι η Γουόλ Στρίτ μπορεί να θεσπίσει τον φόρο και να τον συλλέξει. Αυτό είναι το τελευταίο πράγμα στον κόσμο που θα ήθελα να δω. Είναι απλά βλακώδες».

Η «υπέρβαση και συναλλαγή» θα υλοποιηθεί, ή κάτι αντίστοιχο μ' αυτήν. Το δίδαγμα είναι το ίδιο με όλες τις άλλες φούσκες που η ΓΣ βοήθησε να δημιουργηθούν μεταξύ 1999 και 2009. Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις η ίδια τράπεζα που συμπεριφέρεται παράτολμα για χρόνια, φορτώνοντας το σύστημα με τοξικά δάνεια και με ληστρικά χρέη, ενώ παράλληλα δεν αποδίδει τίποτα περισσότερο από γιγάντια μπόνους για λίγα αφεντικά, έχει αμειφθεί με βουνά χρημάτων χωρίς κόστος και με κρατικές εγγυήσεις – ενώ τα πραγματικά θύματα της καταστροφής, οι καθημερινοί φορολογούμενοι, είναι αυτοί που την πληρώνουν.

Δεν είναι πάντα εύκολο να αποδεχθείς την πραγματικότητα του ότι επανειλημμένα επιτρέπουμε σ' αυτούς τους ανθρώπους να την σκαπουλάρουν. Υπάρχει ένα είδος συλλογικής απώθησης που λειτουργεί όταν μια χώρα όπως η Αμερική εξετάζει τις πρόσφατες εξελίξεις, όταν ο λαός της χάνει πολύ μεγάλο μέρος από την εικόνα και το γόητρό του, όπως ακριβώς συνέβη με μας. Δεν είναι δυνατόν έτσι απλά να καταγράψουμε το γεγονός ότι δεν είμαστε πολίτες μιας ευδοκιμούσας δημοκρατίας του πρώτου κόσμου, ότι μας ληστεύουνε στο φως της μέρας, γιατί όπως συμβαίνει και με τους ανάπηρους, νομίζουμε ότι αισθανόμαστε τα όργανά μας που δεν είναι πλέον στην θέση τους.

Αλλά έτσι έχουν τα πράγματα. Αυτός είναι ο κόσμος που ζούμε σήμερα. Και γ' αυτόν τον κόσμο, μερικοί από μας πρέπει να παίζουν σύμφωνα με τους κανόνες, ενώ άλλοι παίρνουν ένα σημείωμα από το αφεντικό που τους απαλλάσσει από την σχολική εργασία, μαζί με 10 δις τζάμπα δολάρια στην χαρτοσακούλα να τσιμπήσουν κάτι για φαγητό. Είναι ένα κράτος γκάνγκστερ, που κινείται με γκάνγκστερικά οικονομικά, όπου ούτε τις τιμές δεν μπορεί να εμπιστευτεί πλέον κανείς: υπάρχουν κρυμμένοι φόροι σε κάθε δολάριο που πληρώνουμε. Και ίσως α μην μπορούμε να το σταματήσουμε, αλλά τουλάχιστον οφείλουμε να γνωρίζουμε πού βαδίζουμε.

ΕΠΙΜΕΤΡΟ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗ

Παρά την ευρύτατη κάλυψη σε χρόνο και χώρο που πραγματοποιεί ο συγγραφέας, είναι προφανές ότι δεν φωτίζει όλες τις πλευρές του φαινομένου ΓΣ. Και ίσως, κατανοητό ίσως από αμερικανικής πλευράς, δεν ασχολείται καθόλου με πολυσχιδή δράση της ΓΣ, αλλά όχι μόνον αυτής – δεν πρέπει να παραλείψουμε τα υπόλοιπα αστέρια της Γουολ Στρίτ – στον υπόλοιπο πλανήτη. Δεν μας π.χ. τίποτα για την πλανητική φούσκα των χρηματιστηρίων του 1999-2000. Ακόμα δεν θα πρέπει να προσωποποιήσουμε το πρόβλημα του νεοφιλελεύθερου καπιταλισμού στην Γκόλντμαν, οσοδήποτε κεντρικό ρόλο και αν παίζει. Ο θύνος αυτός είναι πράγματι υπαρκτός στην επιχειρηματολογία του. Αλλά εσπώς να εξηγηθεί – μεταξύ άλλων – η πρόσφατη παράλληλη με της ΓΣ μερική άνοδος της JPMόργκαν Τσάιζ, του άλλου εναπομένοντος κολοσσού της Γουολ Στρίτ; Πέρα όμως από τις προφανείς αυτές αδυναμίες το άρθρο του Ταϊμς, είναι ένα κορυφαίο δείγμα δημοσιογραφικής έρευνας και αποκάλυψης. Αποκάλυψης του απίστευτου και ολοένα και πιο απροκάλυπτου, βαθμού διαπλοκής μεταξύ του μεγάλου κεφαλαίου – κυρίως χρηματιστικού πλέον – και της ουσίας στην Ουάσινγκτον. Η διαπλοκή στην χώρα μας συγκριτικά μοιάζει δικό παιχνίδι. Ακόμα πιο ενδιαφέρον σημείο του άρθρου, αν και δεν το προ-βλέπει πολύ έντονα ο συγγραφέας, ίσως και εξεπίτηδες μιας και θέλει να ελπίσει διόρθωση, είναι η παθητικότητα της αμερικανικής κοινωνίας. Παθητικό-α που ελάχιστη πιθανότητα δημοκρατικής διόρθωσης επιτρέπει. Μετά από τα συνέβησαν, ο Ομπάμα έχει αφήσει τους ίδιους πάνω κάτω ανθρώπους που έστρεψαν – σχεδόν – την χώρα, να την ανατάξουν... Σε κάθε περίπτωση πά-ρως το άρθρο του Ταϊμπί, ξεσήκωσε αρκετό θόρυβο στις Η.Π.Α. και βοήθησε να παραμένει ακόμα ανοιχτό πολιτικά το πρόβλημα της αντιμετώπισης της Γουολ Στρίτ, παρά την φυγομαχία της κυβέρνησης Ομπάμα.

Μετάφραση: Δημοσθένης Γεωργόπουλος

Αντιφωνητής

Κατοικημένη από
ελληνικό πληθυσμό, (...) η
Κωνσταντινούπολη υπήρξε
η έσθια ενός πολιτισμού
βαθιά σηματοδεδιμένου από τον
ελληνισμό...

Κ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

ΤΑ ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΧΑΣΤΗΣ

Ιαυρομικάλη 30, 10680, Αθήνα • Τηλ. 210 3601956 Φαξ 210 3610445
www.stochastis.gr • info@stochastis.gr